Бухы оронуудай пролетаринар, нэгэдэгты!

БУРЯАД ҮНЭН

КПСС-эй Бурядай обкомой, Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй, Министрнүүдэй Соведэй орган

...ыгаалнай 1924 оной ...ябриин 21-нэд гарана | № 246 (13735) | 1974 оной октябриин 19, суббото | Сэн 2 мүнгэн

...АГУУЕХЭ ОКТЯБРИИН ХҮНДЭЛЭЛДЭ

...БАН ЖЭЛЭЙ ТҮСЭБЫЕ ДҮҮРГЭГШЭД

...РХИМҮҮДЭЙ ...ЭГЭН

...иферий Ильич Солдатовые танихагүй хүн манай ...гатайн леспромхоздо үгы юм. Тэрэ олон жэлэй ...да үнэн сэхээр ажаллажа, хамта хүдэлдэг хү...ришэдэйнгөө дунда хүндэтэй болоhон хүн. Кли...Ильич нилээд олон жэл соо ойдо модо бэлэд...юм. Трактористын мэргэжэл шудалжа, отолог...модо таллуулан шэрээ. Алишье хүдэлмэридэ ...даа, тэрэ түрүү ажалай үльгэр жэшээ харуул...э байдаг hэн.

...ологдоhон модо машинануудта ашаха «П-2» түхэлэй ...ай погрузчигуудай манай леспромхоздо асарагда...ь тэрээндэ Клиферий Ильич Солдатовые hуул...гэжэ шиндэhэн байгаабди. Эндэ алдуу гаргагдаа... Клиферий Ильич машинануудта түргэноөр модо ...ажа, тэдэнэй миин байха сагые хорооhон юм. ...э халаанайнгаа даабари 25—30 процентээр үлүү... дүүргэдэг бэлэй. Һара, жэл бүриингөө даабари ...үлүүлдэг hэн. Клиферий Ильич Солдатов 251 ... кубометр модо ашаха юhэдэхи табан жэлэй ...ри сентябриин 14-дэ амжалтатайгаар дүүргэбэ. ...жэлэй дүүрэтэр бүри ехэ модо машинануудта ...ха зорилго урдаа табинхай.

Т. ЭРДЫНЕВ,
Хандагатайн леспромхозой салин хүлhэнэй таhагай начальник.

...РҮҮШҮҮЛДЭЭ ...ҮШЭГЛЭН

...н шанартай продукци бага гаргашатайгаар ехээр ...гаргаха гэhэн зорилго Улаан-Үдын нарин сэм...комбинадай хүдэлмэришэд урдаа табина. Юhэдэхи ...жэлэй даабари дүрбэн жэл соо дүүргэхэ гэhэн ...сөөндэ комбинадай олохон хүдэлмэришэд хабаа...hан байна. Манай комбинадай нооhо сэбэрлэдэг ...ын эрхим хүдэлмэришэн Васса Ивановна Жир...даадаг бригадын хүдэлмэришэд табан жэл соо ...тонно нооhо сэбэрлэн угааха даабаряа дүрбэн ...оо дүүргэхээр социалис уялга абаhан юм.

...бригадын хүдэлмэришэд даажа абаhан ажалдаа ...алга ехэтэйгээр хандадаг бэлэй. Ажалаа зүбөөр ...эжэ, эбтэй этэйгээр хүдэлдэг hэн. Тиигэжэ ...бүриингөө даабари үлүүлэн дүүргэдэг болоо. ...рүү коллектив 3 жэл 9 hара соо 3623 тонно ...сэбэрлэн угаажа, табан жэлэйнгээ даабари ам...тайгаар түгэсхэбэ.

...ерина Ивановна Плюшкинагай даадаг бригадын ...эришэд юhэдэхи табан жэл соо 3600 тонно ...сэбэрлэн угааха табан жэлэйнгээ даабари бол...онь урид амжалтатайгаар дүүргээд, 1976 оной ...өөр продукци гаргажа эхилбэ. Альбина Худяева...даадаг бригадын хүдэлмэришэд ажалай түрүүшүү...тойно орохогүйн тула хаба шадалаа гамнангүйгөөр ...э. Тиимэhээл эдэнэр юhэдэхи табан жэлэйнгээ ...н болзорhоонь урид октябриин 1-дэ дүүргэбэ ха ...энэ түрүү хүдэлмэришэд табан жэлэй дүүрэтэр ...ехэ продукци гаргахаар зориг жонхой.

Г. КАЗАЧЕНКО,
Улаан-Үдын нарин сэмбын фабрикын салин хүлhэнэй таhагай начальник.

БАРИЛГЫН ШЭНЭ ТАЛМАЙНУУД

9-ДЭХИ КОТЁЛ АШАГЛАГДАБА

ФОТО РЕПОРТАЖ

Улаан-Үдэ хотымнай промышленность жэлhээ жэлдэ улам түргэноөр хүгжэнэ. Шэнэ завод, фабриканууд бии болоно. Электрын галай элшэ хүсэн, халуун уурал бүри ехээр хэрэглэгдэнэ. Улаан-Үдын ТЭЦ-эй коллектив промышленностиин болон ажалшадай эрилтые хүсэдөөр хангаха гэжэ оролдоно. Тиимэ зорилготойгоор шэнэ, юhэдэхи котелой барилга эхилээ бэлэй. «Востокэнергомонтаж» трестын мэргэжэлтэд энэ котёлой барилгые богони болзор соо барижа дүүргэбэ. 9-дэхи котёл нэгэ часай туршада 220 тонно уурал 510 градус хүрэтэр халааха аргатай юм. Иимэ бүтээсэ ехэтэй котёл бариhан хүдэлмэришэд октябриин 17-ной үдэрые ехэл баяртайгаар угтаба. Энэ үдэр 9-дэхи котёл баяр ёhололой оршон байдалда ашаглалгада тушаагдаба ха юм.

Улаан-Үдын ТЭЦ баян түүхэтэй. 1936 ондо эндэ түрүүшын котёл ашаглалгада үгтөө бэлэй. Тэрэ часай туршада ойролоол 75 тонно уурал халаадаг байhан юм. Тэрэ гэhээр 38 жэл үнгэрөө. Гэбэшье нэгэдэхи котёл соо нэгэтэшье галынь залираагүй.

Үдэрэй 12 час. Шэнээр баригдаhан котёлой зал соо уужам hаруул. Барилгашад-хабсаргагшад, ТЭЦ-эй хүдэлмэришэд иишэ ерэжэл байна. «Востокэнергомонтаж» трестын барилгын участогай прораб Анатолий Васильевич Серегин hанаата болоhон янзатай:

— ТЭЦ-эй хүдэлмэришэд хэhэн ажалдамнай хэр сэгнэлтэ үгэхэнь гээшэб даа,— гэжэ барилгаша-хабсаргагшадай бригадир Александр Сальниковта хандана. Тэрэнь үнишье шэбшэжэ байнгүйгөөр:

— Яhалал оролдожо хүдэлөөбди. Гүрэнэй комисси ямар наринаар шалгажа абана hэм. Бидэнние магтажашье болохо,— гэжэ дуугарна.

Александр Сальников яhалал дүй дүршэлтэй барилгашан юм. Тэрэ Тувын АССР-тэ, Хакассида, Красноярск, Шэтэ хотонуудта ТЭЦ-үүдые барилсаhан намтартай. Хамта хүдэлдэг хүдэлмэришэдынь олон барилгада хабаадалсажа, дүршэл шадабаритай болоhон зон. Жэшээлхэдэ, бригадынь гэшүүн Иван Алексеевич Селиверстов табадахи котёл барилсаhан байна. Барилгашад митингын нээгдэхэ сагые ехэл хүлеэжэ ядаhан хэбэртэйнүүд.

Уданшьегүй «Бурятэнерго» управлениин начальник С. А. Мельников суглараг-шадай урда үгэ хэлэжэ, баярай митинг нээбэ.

— Ажалшадай байдал hуудалые hайжаруулха хэрэгтэ 9-дэхи котёл ехэ удха шанартай,— гэжэ тэрэ тэмдэглэбэ. С. А. Мельников барилгашадта баяр баясхалангаа хүргэбэ. Энэ митингдэ КПСС-эй Буряадай обкомой секретарь К. М. Продайвода хабаадалсажа, үгэ хэлээ. Тэрэ ягаахан лентэ таhалба. Залуу коммунист «Хүндэлэлэй Тэмдэг» орденто Данри Ларин носожо байhан факел дээрэ үргэжэ, түмэр дамжуураар дээшээ гараад, 9-дэхи котёл соо гал нособо. Иигэжэ шэнэ котёл ажаллажа эхилбэл даа.

Түрүүшын «ууралаар» 9-дэхи котёл!

Т. ДИМУЦКАЯ.

ЗУРАГУУД ДЭЭРЭ: «Востокэнергомонтаж» трестын хабсаргагшадай бригадир А. М. Сальников, бригадын гэшүүн А. С. Александров хоёр; 9-дэхи котёлой пультын дэргэдэ; КПСС-эй Буряадай обкомой секретарь К. М. Продайвода лентэ таhалба.

С. ЦЫДЫПОВЭЙ фото.

...РБЭДЭХИ, ТОДОРХОЙЛХЫ ЖЭЛЭЙ ГАБШАГАЙ АЛХАМУУД

Буряадай АССР-эй промышленностиие ...74 оной юhэ hарын турша соо хүгжөөхэ ...рэнэй түсэбэй дүүргэлтын дүнгүүд тухай

...ликын промышлен... хүдэлмэрилэгшэд ...юhэ hарын турша ...продукци худалдаанда ...түсэбөө — 102 про... Буряадай АССР-эй ...рствэнүүдэй ба Ми...рүүдэй Соведэй мэдэ...равленинүүдэй про...ность продукци ху...түсэбөө 100 процен...үүрэ. Түсэбhөө га... миллион түхэри...мышленна, продукци ...гаhан байна.

...оной юhэ hарын тур...промышленна үйлэд...мжээн, нёдондо жэлэй энэ үеынхитэй сасуулбал, 5 процентээр дээшэлээ. Промышленностьда ажалай бүтээсэ 4 процентээр ургаhан байна. Ажалай бүтээсэ дээшэлүүлhэнэй ашаар промышленна продукци үйлэдбэрилгын ургаса 79,6 процентээр ехэ болоо.

1974 оной юhэ hарын туршада промышленностиин зарим hалбаринуудай үйлэдбэрилэн гаргаhан продукци, үнгэрhэн жэлэй энэ үеынхитэй сасуулбал, иимээр дээшэлбэ; электрын элшэ хүсэн — 6, машина бүтээлгэ ба металл болбосоруулга — 3, ой модоной, модо болбосоруулгын ба целлюлозо-саарhанай промышленность — 8, барилгын материалнуудай промышленность — 2, шэлэй промышленность — 26, хүнгэн промышленность — 8, эдеэ хоолой промышленность — 6, полиграфиин промышленность — 5 процентээр.

Улаан-Үдэ хото, республикын промышленна зарим аймагууд продукци худалдаха, үйлэдбэриингөө хэмжээ дээшэлүүлхэ түсэбөө иимээр дүүргээ гэбэл:

	Түсэбэй дүүргэлтэ (процентээр)	1974 оной юhэ hарые 1973 оной юhэ hаратай сасуулхада (проц.)
Улаан Үдэ хото	103	104
тэрэ тоодо:		
Советскэ	103	115
Железнодорожно	102	101
Октябрьска	103	105
Аймагууд:		
Баргажанай	112	102
Загарайн	101	107
Захааминай	101	91
Кабанскын	100,1	107
Хэжэнгын	107	102
Хяагтын	102	111
Прибайкалиин	107	110
Сэлэнгын	98	103
Улаан-Үдын	96	102
Хориин	96	116

(Түгэсхэлынь 2-дохи нюурга).

ТАСС ҺОНИН

ХООРЭЛДӨӨНҮҮД ДҮҮРЭЭ

ХЕЛЬСИНКИ. (ТАСС). КПСС-эй ЦК-гай Политбюрогой гэшүүн, СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшэ Н. В. Подгорный түрүүтэй Совет гүрэнэй делегаци Эхэ ороондоо бусахая октябриин 17-до эндэhээ мордобо. СССР-эй ба Финляндиин хоорондохи эбэй хэлсээндэ гар табигдаhаар 30 жэлэй ойн, «Финлянди—Советскэ Союз» гэжэ бүлгэмэй эмхидхэгдэн байгуулагдаhаар 30 жэлэй ойн hайндэртэ энэ делегаци хабаадаhан байна.

Финляндиин Президент У. К. Кекконен, Премьер-Министр К. Сорса түрүүтэй правительствын гэшүүд, «Финлянди — Советскэ Союз» гэжэ бүлгэмэй хүтэлбэрилэгшэд, Финляндиhаа СССР-тэ байдаг элшэн сайд Я. Халлама, СССР-hээ Финляндида байдаг элшэн сайд Б. С. Степанов, социалис оронуудай дипломатическа түлөөлэлгэтэ эмхинүүдэй толгойлогшонор СССР-эй Финляндиин гүрэнэй тугуудаар шэмэглэгдэhэн «Сеутула» гэжэ аэродром дээрэhээ Н. В. Подгорные, делегациин гэшүүдые үдэшөө.

Н. В. Подгорный, У. К. Кекконен хүндэлэлэй харуулай урдуур ябажа, мэндэшэлэлдэбэ. СССР-эй, Финляндиин Гүрэнэй гимнүүд гүйсэдхэгдөө.

Делегациин гэшүүд — ГКЭС-эй түрүүлэгшэ С. А. Скачков, СССР-эй гадаадын хэрэгүүдэй министрэй орлогшо И. Н. Земсков, «СССР — Финлянди» гэжэ бүлгэмэй правлениин түрүүлэгшэ А. Н. Маркушевич Н. В. Подгорнотой хамта бусахаяа мордобо.

* * *

Н. В. Подгорный түрүүгэй Совет гүрэнэй делегаци тэрэл үдэртөө Москвада бусажа ерээ.

Нүхэд А. А. Громыко, А. Я. Пельше, И. В. Капитонов, СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшын орлогшонор М. А. Яснов, Ф. А. Сурганов, СССР-эй Верховно Соведэй Национальностьнуудай Соведэй Түрүүлэгшэ В. П. Рубен, СССР-эй министрнүүд Б. П. Бугаев, В. П. Леин, Н. С. Патоличев, «Известия» газетын ахамад редактор Л. Н. Толкунов, СССР-эй Верховно сүүдэй түрүүлэгшэ Л. Н. Смирнов болон бусад тушаалтад Советскэ Союзай гүрэнэй тугуудаар шэмэглэгдэhэн Внуковска аэродром дээрэ делегациие угтаа.

Финляндиин хэрэгүүдые СССР-тэ саг зуура түлөөлхэ этигэмжэтэ Ю. Аймонен угтагшадай дунда байлсаба.

(ТАСС).

ЗҮБШЭЛХЫ УУЛЗАЛГА

ВАРШАВА. (ТАСС). Европын Коммунис ба хүдэлмэришэнэй партинуудай зүбшэлхы уулзалга октябриин 16-да Варшавада эхилбэ гэжэ мэдээсэгдээ hэн. Австриин Коммунис партиин, Бельгиин Коммунис партиин, Болгариин Коммунис партиин, Кипрэй ажалшан арадай түрүү үзэлтэ партиин, Чехословакиин Коммунис партиин, Даниин Коммунис партиин, Финляндиин Коммунис партиин, Францыин Коммунис партиин, Грециин Коммунис партиин, Испаниин Коммунис партиин, Ирландиин Коммунис партиин, Югославиин Коммунистнуудай Союзай, Люксембургын Коммунис партиин, Германиин Социалис нэгэдэмэл партиин, Германиин Коммунис партиин, Баруун Берлинэй Социалис нэгэдэмэл партиин, Норвегиин Коммунис партиин, Польшын Нэгэдэмэл хүдэлмэришэнэй партиин, Португалиин Коммунис партиин, Румыниин Коммунис партиин, Сан-Маринын Коммунис партиин, Швейцариин Ажалай партиин, Швециин коммунистнууд гэжэ зүүнэй үзэлтэй партиин, Турциин Коммунис партиин, Венгриин Социалис хүдэлмэришэнэй партиин, Великобританиин Коммунис партиин, Италиин Коммунис партиин, Советскэ Союзай Коммунис партиин делегацинууд уулзалгада хабаадана.

ПОРП-ын ЦК-гай Нэгэдэхи секретарь нүхэр Эдвард Герек оролто үгэ хэлэжэ, зүбшэлхы уулзалгада хабаадагшадые Польшын Нэгэдэмэл хүдэлмэришэнэй партиин үмэнэhөө амаршалhанай hүүлээр аха дүү партинуудай делегадууд Европын коммунис ба хүдэлмэришэнэй партинуудай конференци зарлаха, тэрээндэ бэлэдхэл хэхэ тухай асуудалые зүбшэн хэлсэжэ эхилээ.

Португалиин Коммунис партиhаа — нүхэр Карлуш Абойм Инглеш, Италиин Коммунис партиhаа — нүхэр Д. К. Пайетта, Бельгиин Коммунис партиhаа — нүхэр Ж. Блюм, Советскэ Союзай Коммунис партиhаа — нүхэр Б. Н. Пономарев, Финляндиин Коммунис партиhаа — О. Пойколайнен, Даниин Коммунис партиhаа — нүхэр И. Нерлунд, Болгариин Коммунис партиhаа — нүхэр К. Теллалов, Германиин Коммунис партиhаа — нүхэр К. Г. Шредер, Великобританиин Коммунис партиhаа — нүхэр Р. Фолбер, Баруун Берлинэй Социалис нэгэдэмэл партиhаа — нүхэр Б. Кустер октябриин 16-най заседани дээрэ үгэ хэлэбэ.

Уулзалга хани харилсаанай, үгэеэ ойлгоолсолгын оршон байдалда үнгэржэ байна.

ОЙН БАЯРАЙ ДУРАСХААЛТА МЕДАЛЬНУУДЫЕ БАРЮУЛБА

Болгриин Арадай Республикын партийно-правительственна делегациин толгойлогшо нүхэр Тодор Живков КПСС-эй ЦК-гай Политбюрогой гэшүүдтэ, КПСС-эй ЦК-гай Политбюрогой гэшүүндэ кандидадуудта, КПСС-эй ЦК-гай секретарьнарта «Болгариин Социалис революциин 30 жэлэй ой» гэhэн ойн баярай дурасхаалта медальнуудые октябриин 16-да Кремль соо хани халуун, нүхэд ёhоной оршон байдалда барюулба.

Нүхэд Л. И. Брежневтэ, Ю. В. Андроповто, А. А. Гречкэдэ, В. В. Гришиндэ, А. А. Громыкада, А. Н. Косыгинда, К. Т. Мазуровта, А. Я. Пельшедэ, М. А. Сусловта, А. Н. Шелепиндэ, П. Н. Демичевтэ, В. И. Долгихта, И. В. Капитоновто ойн баярай медальнууд барюулагдаа.

Нүхэр Т. Живков шагнагшадта хандан, тобшо үгэ хэлэбэ.

Болгариин социалис революциин 30 жэлэй ойтой дашарамдуулан, Болгариин Арадай Республикын Гүрэнэй Совет ойн баярай тусхай медаль бии болгоо. Фашизмда, капитализмда эсэргүү тэмсэлдэ габьяатай байhанайнь түлөө болгар гражданинуудта энэ медаль барюулагдана. Болгариин Арадай Республикые хүгжөөхэ хэрэгтэ ехэ габьяатай байhанайнь түлөө бусад оронуудай гражданинуудта мүн лэ барюулагдана. Болгариин социалис революциин илалтада, Болгарида социализм байгуулха хэрэгтэ КПСС-эй ямар ехэ үүргэ дүүргэдэгыень бухы хүнүүд hайн мэдэнэ. Тиимэhээ манай ороной, манай хани барисаанай хүгжэлтэдэ ехэ туhа хүргэhэнэй түлөө Советскэ Союзай гражданинууд энэ медаляар шагнагдаха хүндэдэ хүртэнэ бшуу.

Үндэр дээдын шагнал — «Болгариин социалис революциин 30 жэлэй ой» гэhэн медаль барюулhанайнь түлөө Болгариин Компартиин Центральна Комитедтэ, НРБ-гэй Гүрэнэй Соведтэ КПСС-эй Центральна Комитедэй Политбюрогой үмэнэhөө нүхэр Л. И. Брежнев гүн сэдьхэлэй баяр баясхалан хүргөө.

(ТАСС).

НРБ-гэй ОЙН БАЯРАЙ ВЫСТАВКЭ НЭЭГДЭЭ

Болгарида социалис революциин илаhаар 30 жэлэй ойе болгар арад hаяхан баярай оршон байдалда тэмдэглээ. Энэ гайхамшаг ойе эдээнтэй хамта бүхы совет хүнүүд, социалис хани нэгэдэлтэ оронуудай арадууд тэмдэглэлсэбэ.

«Болгариин Арадай Республика—социализмын замаар 30 жэлдэ» гэhэн выставкэ аха дүү арадай гайхамшаг hайндэртэ зорюулагдажа, октябриин 17-до Москвада нээгдээ.

Болгариин Арадай Республикын, Советскэ Союзай гүрэнэй тугууд СССР-эй ВДНХ-гай ехэ повильонуудай нэгэн дээрэ намилзана. Ниислэл хотын ажалшадай, ниитын эмхинүүдэй олон түлөөлэгшэд эндэ суглараба.

Сугларhан зон КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретарь нүхэр Л. И. Брежневые, Болгариин Коммунис партиин ЦК-гай Нэгэдэхи секретарь, НРБ-гэй Гүрэнэй Соведэй Түрүүлэгшэ нүхэр Т. Живковые, нүхэд В. В. Гришин, А. Н. Косыгин, К. Т. Мазуров, А. Н. Шелепин, П. Н. Демичев, В. И. Долгих, И. В. Капитоновые хани халуунаар угтаа.

Эдээнтэй хамта НРБ-гэй партийно-правительственна делегациин гэшүүд ерэбэ. СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшын орлогшонор, СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшын орлогшонор, КПСС-эй ЦК-гай, СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй, министерствэнүүд болон албан зургаануудай харюусалгата хүдэлмэрилэгшэд эндэ мүн лэ ерээ.

Советскэ Союзда байдаг дипломатическа түлөөлэлгэтэ эмхинүүдэй толгойлогшонор выставкые нээлгэдэ байлсаба.

КПСС-эй ЦК-гай Политбюрогой гэшүүн, СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшэ А. Н. Косыгинда үгэ үгтөө.

Манай болгар ханинар Болгаридахи социалис революциин гайхамшаг ойдо зорюулагдаhан национальна выставкээ Москвада нээгээд байна. Тиин энэнь политическэ ехэ удха шанартай хэмжээ ябуулга болобо. Выставкые нээлгэдэ Болгариин Коммунис партиин Центральна Комитедэй Нэгэдэхи секретарь, Болгариин Арадай Республикын Гүрэнэй Соведэй Түрүүлэгшэ нүхэр Тодор Живковэй хабаадаhан ушар бидэнние ехээр баясуулна. Нүхэр Живковые, тэрээнтэй хамта Москва ерэhэн бухы болгар ханинарые манай партиин Центральна Комитедэй, Совет правительствын үмэнэhөө халуунаар амаршалнабди.

Социалис хүгжэлтын 30 жэлэй турша соо болгар арадай туйлаhан амжалтануудай харалга гэжэ тус выставкые нэрлэхэ эрхэтэй байнабди. Тиимэhээ выставкын үндэhэ hуури табигшадынь, бодото ээдынь — Болгариин Арадай Республикын хүдэлмэришэн анги, таряашад, интеллигенци болоно. Болгариин Коммунис партиин ударидалга доро өөрыгөө тойруулан бухы ажалшадые нэгэдхэhэн хүдэлмэришэн ангиин дура хүсэлөөр шэнэ Болгари, империалис дарлалта мүлжэлгын газар байhан, буржузна Болгариин орондо сүлөөтэ, бэеэ дааhан социалис гүрэн—уласхоорондын хэрэгүүдтэ тэгшэ эрхэтэйгээр, эдэбхитэйгээр хабаададаг, социализмын оронуудай хүсэн түгэлдэр хани нэгэдэлэй гэшүүн урган мандаа.

Социалис байгуулалтынгаа бухы hалбаринуудта, социализмын материально-техническэ үндэhэ hуури байгуулха хэрэгтэ болгар аха дүүнэрэй туйлаhан амжалтанууд совет арадай дунда баярай мэдэрэл түрүүлнэ гэжэ А. Н. Косыгин хэлээ.

А. Н. Косыгин нүхэр Тодор Живковые бухы болгар ханинарые выставкын нээгдэhэнтэй дашарамдуулан, үнэн зүрхэнhөө амаршалаад, энэ выставкэ хэдэн миллион москвагайхидай, бухы совет хүнүүдэй ехэ hонирхол үүсхэхэ гээд этигэжэ байhанаа элирхэйлэн мэдүүлбэ.

Удаа тээнь БКП-гэй ЦК-гай Нэгэдэхи секретарь, НРБ-гэй Гүрэнэй Соведэй Түрүүлэгшэ Т. Живков үгэ хэлээ.

Соведүүдэй ороной—социализмын ба коммунизмын шэнэ дэлхэйн эхи табигша ороной зүгhөө бидэнние хани халуунаар угтаhандань ехээр баярланабди. Болгаридахи социалис революциин ехэ ойе олон миллион совет хүнүүдэй хани халуун мэдэрэлтэйгээр тэмдэглэhэнэйнь түлөө таанадта үнэн зүрхэнэй баясхалан хүргэнэбди гэбэ.

Тодор Живков выставкээ баярай оршон байдалда нээбэ.

Тиигэhэнэй hүүлээр выставкэдэ табигдаhан зүйлнүүдые харалга эхилээ.

«Болгариин Арадай Республика—социализмын замаар 30 жэлдэ» гэhэн выставкэ Советскэ Союзтай, бухы социалис оронуудтай НРБ-гэй аха дүү ёhоной, эбдэршэгүй бата хани барисаатай, харилсаа холбоотой байhанай эли тодо гэршэ болоно.

(ТАСС).

МОСКВАҺАА МОРДОБО

«Болгариин Арадай Республика — 30 жэлэй туршада социализмын замаар» гэhэн ойн баярай выставкые нээлгэдэ ерэhэн БКП-гэй ЦК-гай Нэгэдэхи секретарь, НРБ-гэй Гүрэнэй Соведэй Түрүүлэгшэ Тодор Живков түрүүтэй Болгариин Арадай Республикын партийно-правительственна делегаци Эхэ орондоо бусахаяа октябриин 17-до Москваhаа мордобо.

КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретарь Л. И. Брежнев, КПСС-эй ЦК-гай Политбюрогой гэшүүн, СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшэ А. Н. Косыгин болон бусад тушаалтад НРБ-гэй, СССР-эй гүрэнэй тугуудаар шэмэглэгдэhэн Внуковска аэродром дээрэhээ Болгариин партийна гүрэнэй ажал ябуулагшадые үдэшөө.

(ТАСС).

МАРКСИСТСКО-ЛЕНИНСКЭ ҺУРАЛСАЛ

ЭРДЭМ БАЙДАЛ, ДҮРШЭЛ ОЛДОХО

Һуралсалай жэл эхилбэ. Хүн зонине политическэ талаһаань гэгээрүүлхэ, хүмүүжүүлхэ, эмхидхэхэ, эдэнэрэй оюун бодолой эрилтэнүүдые бүри мүһэн хангахые оролдохо гэһэн зорилго марксистско - ленинскэ һуралсал дүүргэхэ юм. Манай аймагай партийна организацинууд шэнэ жэлдээ яһала һайнаар бэлдээ. Хамтадаа 67 һургуули, тэдэнэй 27-ниинь эхин шатын, 27-ниинь дунда шатын һургуули, теоретическэ 13 семинар хүдэлжэ оробо.

Политическэ һуралсалые үрэ ехэтэй болгохо хэрэг пропагандистһаа, тэрэнэй шадабари, эрдэм бэлигһээ гол түлэб дулдыдадаг байна. Энэ ушарые харадаа абажа, манай районой партийна организаци пропагандистаар эрдэмтэй, ажалдаа дүршэһэн хүнүүдые томилхо гэжэ оролдодог, тэдэнэртэ теоретическэ, методическа туһаламжа үзүүлхэ хэрэгтэ ехэ һаналаа табидаг юм. 143 пропагандистын 124-ниинь дээдэ ба дүүргээдүй дээдэ эрдэмтэй зон. Эдэнэрэй олонхинь пропагандистаар олон жэлдэ ажаллаһан, дүршэлтэй хүнүүд юм. Эдэнэрэй нэрэ дурдалтай: «Коммунизм» колхозһоо С. Я. Варфоломеев, Ленинэй нэрэмжэтэ колхозһоо Т. Д. Варфоломеев, «Эрдэм» совхозһоо К. П. Мезгина, Мухар-Шэбэрэй дунда һургуулиһаа А. А. Буркова, «Одон» совхозһоо Б-С. Базаргармаев болон бусадай нэрэ үргэлжэлүүлээ һаа, олон байха. Бэрхэ пропагандистнар жэл бүри олошоржол байна. Тиигэбэшье эдэнэрэй шадабари улам дээшэлүүлхэ эрилтэ ажабайдал табижа байна. Манай хүнүүдэй эрдэм, оюун бодолой эрилтэ жэлһээ жэлдэ дээшэлнэ. Тиигэдшье хэблэл, радио, телевидени болоод кино гэхэ мэтын мэдээсэлэй хэрэгсэлнүүд улам бүри олошорно. Тиимэһээ мүнөө совет хүнүүд юртэмсын һүүлэй һонинуудые газетэһээ уншана, радиогоор шагнана бшуу. Политическэ һургуулинуудые хүтэлбэрилэгшэд эдэ бүгэдые харадаа абангүй байха аргагүй. Политическэ хэшээлнүүдые үндэр хэмжээндэ, һонинооро, ялас гэмээр үнгэргэхэ арга боломжо мүнөө бии болонхой гэээшэ.

Һүүлэй үедэ промышленна предприятинуудай, колхозууд болон совхозуудай олон хүтэлбэрилэгшэд, инженернүүд, техникүүд, хүдөө ажахын мэргэжэлтэд пропагандистын ажалда дэбжүүлэгдэнхэй. Эдэнэр даалгагдаһан хэрэгтээ харюусалгатайгаар хандадаг юм. Тингэбэшье эдэнэрэй олонхинь тусхай дээдэ һургуулинуудые дүүргэһэн тулада педагогико, психологи үзөөгүй зон бшуу. Тиимэһээ, хүмүүжүүлгын хүдэлмэриин методико хүсэд һайнаар мэдэнэгүй. Иимэ пропагандистнар хүнэй зүрхэ сэдьхэлдэ оромоор, уран хурсаар хэшээлые үнгэргэжэ үшөөл шаданагүй гэжэ бодото байдал харуулба. Энэ ушарые партиин райком хараадаа абадаг байна. Тиигэжэ пропагандистнартай тусхай гуримаар һуралсал эмхидхэдэг болонхой. Энэнь юун бэ гэхэдэ, пропагандистнарай саг үргэлжын семинарнууд, КПСС-эй обкомой политическэ гэгээрэлэй байшангай дэргэдэ эмхидхэгдэдэг һуралсал болоно.

Партиин райкомой дэргэдэ һарадаа хоёр удаа пропагандистнарай семинар үнгэргэгдэнэ. Энэ һуралсал яажа эмхидхэгдэнэб гэхэдэ, теоретическэ болон методическа асуудалнуудаар лекцинүүд болоно. Мүн секцинүүд боложо таһараад, ээлжээтэ темэнүүдэй методико тухай хөөрэлдөөн болодог. Иимэ семинарнуудай түсэб табигданхай. Партиин райкомой секретарьнар, аймагай гүйсэдхэхэ комитедэй түрүүлэгшэ, тэрэнэй орлогшонор болон бусад хүтэлбэрилхы тушаалтад семинарнууд дээрэ үгэ хэлэдэг, аймагай ажахынуудай хүдэлмэриин дүнгүүд тухай хөөрэжэ үгэдэг байна. Эдэ бүгэдэ хадаа пропагандистнарта туһаламжа болодог, тэдэнэрэй теоретическэ, методическа эрдэмээ дээшэлүүлхэ хэрэгтэнь туһатай байдаг, аймагай ажахын мүнөөдэрэй байдалтай танилсадаг, партийна пропагандын аша үрэ дээшэлүүлхэ хэрэгтэ туһа нэмэри болодог байна. Гадна пропагандистнарай методическа конференцинүүд үнгэргэдэдэг гуримтай. Эдэ мэтын һуралсал яһалашье туһатай байдагынь арсашагүй. Зүгөөр эдээнэй муу талань юуб гэхэдэ, семинарнууд, конференцинүүд дээрэ дүршэлтэй пропагандистын хүдэлмэриин оншо арга дэлгэрэжэ харуулагдадаггүй муутай. Эдэнэрэй дүй дүршэл тухайдаа хэды хөөрөөшье һаань, мүн эдэнэрэй хэшээлые магнитофондо бэшээшье хада өөрынь хэшээлдэ ороод һууһантай эдэ бүгэдыень яажа сасуулалгайб. Энээниие харуулхын тулада нэмэл хэшээлнүүд үнгэргэгдэнэ. Иимэ хэшээлнүүдые үнгэргэхэдөө, бэрхэ пропагандистын дүй дүршэлые хэшээл дээрээ техническэ, хамһабариин хэрэгсэлнүүдые хэрэглэжэ байгаад, темэеэ дэлбэлжэ хөөрэхэ дүршэлыень хүнүүд хаража ойлгоно бшуу. Тэрэнһээ гадна нэмэл хэшээлнүүд хадаа түрүү дүй дүршэл дэлгэрүүлхэ эгээл зохисотой оншо арга, пропагандистын методическа шадабари улам һайжаруулха арга байһанаа харуулба.

Мүнөөнэй эрхэ байдалда политическэ гэгээрэлэй зорилгонууд шилээд урганхай гээшэ. Коммунис байгуулалтын мүнөөнэй шатада манай общеcтвын хүгжэлтын хэмжээнэй улам ургажа, коммунис байгуулалтын зорилгонуудай улам ехэ боложо, коммунис хүмүүжүүлгын улам ехэ удха шанартай, улас түрын байдалда үзэл сурталай тэмсэлэй улам хурсадажа байгаа, эрхэ байдалда суртал бодолой кадрнуудай үмэнэ ехэ эрилтэнүүдэй табигдажа байһаниинь ойлгосотой гээд «Белоруссиин партийна организацида суртал бодол нэбтэрүүлдэг кадрнуудые шэлэн томилхо, хүмүүжүүлхэ тухай» КПСС-эй ЦК-гай тогтоол дотор хэлэгдэнэ. Суртал бодолой хүдэлмэриин удха шанар, аша үрыень дээшэлүүлхэ, тэрэниие бодото байдалтай, коммунис байгуулалтын хэрэгтэй нягта холбохо гээшэ гол шухала зорилгонь болоно. Партийна пропагандада энэнь нэн түрүүн хабаатай гээшэ.

Һуралсалай энэ жэлдэ манай районно партийна организаци политическэ, экономическа, комсомолой һуралсалай научно болон методическа хэмжээе улам дээшэлүүлхын тулада оролдолго гаргаха байна. Энэ зорилго бэелүүлхын тулада һурадаг хүнүүдые бэеэ даагаад хүдэлгэжэ һургаха шухала. Ондоогоор хэлэхэдэ, заагдаһан литератураяа уншажа, конспект табиха, марксизм-ленинизмын классигуудай зохёолнуудые гүн гүнзэгыгөөр шудалха, һурагшадта ойлгоһон юумэеэ тоб байса хэлэжэ һургаха, үзэһэн материалнуудаа бодото байдалдаа хэрэглэжэ һурахаар — иимээр һуралсал эмхидхэхэ эрилтэ табигдана.

Коммунистнууд болон бүхы ажалшадые суртал бодолой талаар хүмүүжүүлхэ хэрэг хадаа районно партийна организациин зүгһөө саг үргэлжын анхаралда байха асуудал мүн. Марксистско - ленинскэ һуралсал энэ хэрэгтэ гол шухала үүргэ дүргэдэг байна. Мүнөө эхилээд байгаа һуралсалай жэл хадаа олониитые суртал бодолой талаар хүмүүжүүлхэ, юһэдэхи табан жэлэй даалгабаринуудые, КПСС-эй XXIV съездын шиидхэбэринүүдые бэелүүлхэ хэрэгтэ олониитые элсүүлхэ шэнэ шата болохо юм. Энэ зорилгонуудые бэелүүлхэ хэрэгтэ манай аймагай партийна бүхы организацинуудай хүсэл эрмэлзэл зорюулагдаха байна.

Б. ДАМБАЕВА,
КПСС-эй Мухар-Шэбэрэй райкомой политическэ гэгээрэлэй кабинедые даагша.

ҺУРАЛСАЛ ЭХИЛБЭ

ЗАХААМИН

Г. ПОПОВА, КПСС-эй райкомой политическэ гэгээрэлэй кабинедые даагша:

Байгша оной октябриин 15-да политическэ, экономическа һуралсалай бүхы һургуулинуудта түрүүшын хэшээлнүүд эхилбэ.

Партийна һуралсалда 77 һургуулиин, семинарнууд байгуулагданхай. Эдээндэ 1670 коммунистнар, партийнабэшэ эдэбхитэд һуралсана. Экономическа бүгэдэниитын һуралсалда 145 һургуули хүдэлжэ, эдээндэ 2660 хүн һурана.

Зэдын вольфрам-молибдечэй комбинадта политическэ, экономическа һуралсал эмхитэйгээр эхилээ. һургуулинууд, семинарнуудые хүтэлбэрилэгшөөр комбинадай хүтэлбэрилхы тушаалтад томилогдонхой. Жэшээнь, Холтосон рудниигай начальник И. И. Попенко эхин шатын политическэ һургуули ударидана. Мүн цехүүдэй начальник, мэргэжэлтэд пропагандистаар ажаллана.

Олон совхозуудай директорнүүд пропагандистаар томилогдонхой. Жэшээнь, Далахайн совхозой директор В. Ц. Хартаев үнинэй энэ ажалда хүдэлнэ. Марксизм-ленинизмын үндэһэн суртал шудалдаг һургуулида капитализмын политэкономитой танилсаха юм.

Москва городой Бауманска һунгуулиин округой һунгагшадай үмэнэ нүхэр Л. И. Брежневэй хэлэһэн үгэ бүхы һургуулинууд, семинарнуудта үзэжэ эхилээ. Би өөрөө Цакирта байгааб. Эндэхи дунда һургуулиин дэргэдэхи теоретическэ семинарай түрүүшын хэшээл һониноор үнгэрөө.

ХЯАГТА

Аймагай ажахынуудта, предприятинуудта, организаци болон эмхи зургаануудта политическэ, экономическа, коммунис ажалай һургуулинуудай, теоретическэ семинарнуудай хэшээл эхилбэ. Шара-Голой Ранжуровай нэрэмжэтэ колхоздо 4 һургуули, теоретическэ 1 семинар, комсомолшуудай 2 кружок байгуулагданхай. Октябриин 14-дэ хэшээлнүүдынь эхилээ.

Хяагтын зэрэлгын-трикотажна фабрикада һуралсалай жэл мүн лэ эхилһэн байна. Фабрикын коммунистнууд, комсомолшууд бусад хүдэлмэришэд 10 һургуулида политическэ, экономическа эрдэмээ дээшэлүүлхэ юм. Мүн бэшэ тээгүүршье һуралсалай жэл эхилээ.

ЭРДЭМЭЭ ДЭЭШЭЛҮҮЛЭГШЭДТЭ

Политическэ, экономическа һургуулинуудта, коммунис ажалай һургуулинуудта Москва городой Бауманска һунгуулиин округой һунгагшадай үмэнэ нүхэр Л. И. Брежневэй хэлэһэн үгэ үзэжэ эхилбэ. Партиин райкомуудай партийна библиотекэнүүдтэ «Бүхы юумэн арадай аша туһада, совет хүнэй аша туһада» гэһэн выставкэнүүд эмхидхэгдэнхэй. Пропагандистнар эндэһээ методическа заабари олохо байна (1974 оной «Политическое самообразование» гэжэ журналай 9-дэхи номерто тус асуудалаар заабари бии). Тиихэдэ олон диапозитивүүд (тэрэ тоодо Буряад орон тухай) бии.

Политическэ һуралсалай программаар партиин райкомуудай библиотекэнүүд номой выставкэнүүдые эмхидхэһэн байна. «КПСС-эй дотоодын ба гадаадын политикын асуудалнууд» гэһэн шэнэ асуудал эхин шатын политическэ һургуулинуудта үзэжэ эхилээ. «КПСС-эй дотоодын ба гадаадын политикын асуудалнууд» гэһэн һуралсалда туһаламжа болохо ном гаргагдаа. «Политическое самообразование» гэжэ журналда энэ асуудалаар методическа заабари, статьянууд мүн лэ гаргагдажа байха юм.

Экономикын асуудалаар номуудые дэлгэрүүлхын тулада библиотекын хүдэлмэрилэгшэд ехэ ажал ябуулна. Партиин Сэлэнгын, Улаан-Үдын, Кабанскын райкомуудай, мүн Улаан-Үдын, Кабанскын райкомуудай, мүн Улаан-Үдэ городой Железнодорожно, Советскэ райкомуудай библиотекэнүүдтэ «экономикын эрдэм шудалагшадта», «һуралсалай шэнэ жэлые угтуулан» гэһэн гаршаг доро номууд, харуулан ойлгуулха, техническэ хэрэгсэлнүүд табяатай байдаг юм.

Экономикын эрдэм шудалагшадта туһаламжа болгон Буряадай номой хэблэл хэдэ хэдэн номуудые гаргаһан байна. Экономикын асуудалаар Ф. И. Шулунов, Г. Ш. Раднаев, Ю. В. Музыка, И. Н. Сперанский, Ц. Б. Галданов гэгшэдэй брошюранууд хэблэлһээ гаража, наймаанда оруулагдаа.

Ниитэ политическэ литература хэрэглэхэдээ, Буряад орон тухайда элдэб материалнуудые хэрэглэлсэжэ болоно. Улаан-Үдэ городой партиин Октябрьска райкомой, Прибайкальска райкомой, авиационно заводой парткомой библиотекэнүүдтэ «Юһэдэхи табан жэлдэ манай город, район» гэһэн хабтаһан түхеэрэгдэнхэй. Эндэ район, город тухайдаа, дэлгэрэнгы материалнуудые оложо болоно. Ондоо нютагуудташье иимэ хабтаһануудые бии болгобол, һайн бэлэй.

«Ленин багшын суртал илан мандана», «Марксистско-ленинскэ суртал шудалагшадта», «Экономикын эрдэм шудалагшадта» гэһэн гаршаг доро зурагуудтайгаар номой выставкэ манай библиотекэ эмхидхэһэн байна. Харуулан ойлгуулха, техническэ хэрэгсэлнүүд эндэнь бии юм.

Диапозитивүүд, диафильмнүүд, миндаһанууд гэхэ мэтэнүүд библиотекэдэмнай улам олоор ерэжэл байна. Эдээн сооһоо хэрэгтэй зүйлнүүдээ абахын тулада фонетекэ, картотекэ гэхэ мэтэнүүдые эмхидхээбди.

Һурагшадые политическэ ном уншабал, тобшоор тэмдэглэжэ һургаха гээшэ пропагандистнарай хэхэ ажал мүн. Энэ асуудалаар олон номууд хэблэгдэнхэй. Пропагандист эдээнтэй танилсаха болоно. Энээндэнь туһа болгожо, «Политическэ ном уншаха тухай» гэжэ гоёогдоһон альбом түхеэрэгдэнхэй. Энээн соо зүбшэл заабари үгтэнхэй. Политическэ, экономическа эрдэмээ дээшэлүүлэгшэд эдэ мэтын хамһабариин хэрэгсэлнүүдые харалсадаг һаань, туһатай байха һэн бэлэй.

В. БОЛЬШАКОВА,
партиин обкомой политическэ гэгээрэлэй байшангай библиотекые даагша.

КПСС-эй райкомуудһаа

МЭДЭЭСЭНЭ

ПЛЕНУМ БОЛОБО

КПСС-эй Советскэ райкомой пленум болобо. Партийна документнүүдые һэлгэлгын дүнгүүд, партийна эхин организацинуудай хүдэлмэриие саашадань улам һайжаруулха зорилгонууд тухай асуудал зүбшэн хэлсэгдээ.

Тус асуудалаар элидхэл хэһэн КПСС-эй райкомой нэгэдэхи секретарь С. Н. Булдаев, мүн элидхэл зүбшэлгэдэ хабаадагшад партиин Центральна Комитедэй майн (1972 он) Пленумэй тогтоолой үндэһөөр бэелүүлэгдэһэн эмхидхэлэй, политическэ удха шанартай энэ хэмжээ ябуулгын эмхи гуримтайгаар районой партийна организаци дотор үнгэрһэн тухай, документнүүдые һэлгэлгэдэ бэлэдхэлэй, мүн һэлгэлтын боложо байха үедэ партийно-эмхидхэлэй, үзэл сурталай, ниитэ политическэ хүдэлмэриин улам һайжарһан тухай, коммунистнуудай эдэбхиин хүгжэһэн, харюусалгын дээшэлһэн тухай олон жэшээнүүдые дурдан тэмдэглээ.

РЕПОРТАЖ

Модогүй, мүндэгэр добын үбэртэ, намдуу нэмэри газарта шифер хушалтатай хэдэн ута һарабшанууд шэнээр түхеэрэгдэнхэй харагдана. Тойроод хорёологдонхой. Хажуудань малшадай байшан гэр табигданхай. Энэмнай «Победа» колхозой хонидые шахан таргалуулха бааза гээшэ.

— Эдэ байранууд соо нэгэн доро 3 мянган хонидые шахан таргалуулжа болохо, — гэжэ колхозой түрүүлэгшэ Виктор Владимирович Смолин мэдүүлбэ.

Тус бүрээ 200 метр утатай гурбан ута һарабша эндэ

ХОНИДЫЕ ШАХАН ТАРГАЛУУЛНА

баригданхай. Дундахи һарабшань үргэн, хонидой эдеэлхэ хобтонуудайнь хоорондуур тракторай, автомашинын ябаха үргэн зайтай. (Дээрэхи зураг) хожомоо трактораар асарагдаһан ногоон тэжээл оньһон аргаар хобоонууд соо хэгдэхэ юм.

Хоёр захын һарабшанууд доро табигдаха мүн лэ иимэ хобоонууд соо тэжээл хажуу талаһаань хэгдэхээр хараалагдана. Тиигэжэ энэ гурбан һарабша доро түхеэрэгдэһэн хобоонуудай утань хамта 800-гаад метр болохо юм.

— Мүнөө үедэ энэ байрамнай хүсэд бүтээгдээгүй байна, — гээд эндэ ажалладаг хонишон Павел Степанович Смолин (1-дэхи зураг) хэлэбэ. — Даб дээрэ 874 хонидые шахан таргалуулжа байнабди.

— Колхозой отаранууд сооһоо эгээн муунуудыень илгажа, эндэ тэжээжэ байнабди. Һара шахуу саг соо яһала өөдэргэн болонхой, — гэжэ хоёрдохи хонишониинь — Алексей Ильич Смолин (2-дохи зураг) хөөрэнэ.

Эдэ хоёр пенсионер үбгэжөөлнүүд, яһала оролдосотойгоор ажаллана. Алексей Ильич үнинэй механизатор хадаа «Беларусь» трактортаа һуужа, тэжээлээ, уһаяа зөөнэ. Нүгөөдэнь хонидтоо саг соонь тэжээлыень хэжэ үгэнэ.

Хонидынь тамираараа дүрбэн бүлэг болгогдонхой, тусхай рационоор эдеэлүүлэгдэнэ.

Үглөөнэй 6 часта хонидтоо талха тарянай зүйл хэжэ үгэнэ. Муунуудтань обеосые ногооной гурилтай холижо эдюулнэ. Тиигээд хэршэгдэмэл ногоон һолоомо эдюулээд, үдэ багта хоёрдохёо таряа талханай зүйл үгэнэ. Үдэшын 5 часта ногоон тэжээл үгөөд, 8 час багта дүрбэдэхеэ үбһөөр эдеэлүүлнэ. Тиигэжэ сүүдхэдээ хонин бүридэ 1 килограмм таряа талханай зүйл, 4 килограмм, үбһэ, ногоон һолоомо үгэнэ.

Сэбэр уһан хобоо соо бэлэн байдаг. Үндэр газарта тодхогдоһон томо [illegible] сооһоо соргоор уһан [illegible] бүхы дал, һараб[illegible] табигдаһан хобоо [illegible] дэнэ. Кран нээхэт[illegible] хобоонууд соонь у[illegible] жожо захална.

Хойто жэлһээ эх[illegible] гаагдаһан бүхы [illegible] эндээ байлгажа, тур[illegible] ра түлжүүлжэ, тэр[illegible] тань гүрэндэ туша[illegible] гохо һанаатайб[illegible] колхозой түрүүлэг[illegible] рилба.

Зуидаа, намар[illegible] хурьгадые эндэ [illegible] шахан таргалуулха[illegible] зохид байна. Хони[illegible] газарта шулуун даб[illegible] сэд хүрэхөөр табяа[illegible] энэ байрань колхо[illegible] дой профилактори[illegible] шье баймаар.

Б. ГЫЛ[illegible]
Автор[illegible]

Бэшүүрэй аймаг.

ДҮРБЭДЭХИ, ТОДОРХОЙЛХЫ ЖЭЛЭЙ ГАБШАГАЙ АЛХАМУУД

(Түгэсхэл. Эхининь 1-дэхи нюурта).

Республикын промышленна предприятинуудай олонхинь түсэблэлгын ба экономическа урмашуулгын шэнэ гуримаар хүдэлһэн байна.

Зарим предприятинуудай, управленинүүдэй, министерствэнүүдэй продукци худалдаха түсэбэй дүүргэлтэ, үйлэдбэриин хүгжэлтын ба ажалай бүтээсын ургалгын хэмжээн иимэ баримтануудаар харуулагдана:

	1974 оной юһэ һара соо продукци худалдаха түсэбэй дүүргэлтэ (проц.)	1974 оной юһэ һарые 1973 оной юһэ һаратай сасуулхада (проц.): Үйлэдбэриин ургалта	Ажалай бүтээсэ
«Электромашина» завод	105	119	115
«Теплоприбор» завод	103	117	112
Локомотив-вагон заһабарилгын завод	101	85	86
Таловска түмэр-бетон зүйлнүүдэй завод	102	103	106
«Бурятэнерго»-гэжэ районно управлени	103	106	103
«Гусиноозерская» шахта	95	93	98
Бага-Холбоолжоной шулуу нүүрһэнэй разрез	100,7	104	108
«Татарский ключ» гэжэ карьер	104	101	99,4
Тимлюйн цементын завод	100,4	100,2	101
Тимлюйн асбоцементын зүйлнүүдэй завод	101	105	107
«Забайкаллес» комбинат	100,4	104	110
Элхиин авто-заһабарилгын завод	102	115	112
«Буржелезобетон» гэжэ үйлэдбэриин нэгэдэл	98	97	100
Улаан-Үдын шэлэй завод	102	126	126
Һарин сэмбын комбинат	105	107	106
Һүнэй промышленностиин Буряадтахи республиканска үйлэдбэриин нэгэдэл	105	109	109
Мяханай промышленностиин Буряадтахи республиканска үйлэдбэриин нэгэдэл	99,4	110	114
Загаһанай промышленностиин Байгалай трест (Буряадай АССР-эй дэбисхэр дээрэхи)	105	96	97
«Сельхозтехникын» Буряадай республиканска нэгэдэл	98	108	112
«Бурятцелинстрой» трестын үйлэдбэриин предприятинуудай комбинат	94	107	113
Талха, гурилай продукцинуудай Буряадай республиканска үйлэдбэриин управлени	102	89	96
Буряадай АССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Хэблэлэй, полиграфиин ба номой наймаанай хэрэг эрхилдэг управлени	103	105	104
Буряадай АССР-эй Министрнүүдэй Соведэй мэдэлэй министерствэнүүдэй ба управленинүүдэй промышленность	100,0	106	106
Нютагай промышленностиин министерство	100,8	109	110
Эдеэ хоолой промышленностиин министерство	100,2	103	103
Ой модоной ажахын министерство	105	123	114
Түлишын промышленностиин управлени	104	110	109
«Бурятстройматериал» гэжэ нэгэдэл	87	96	96

Промышленна продукциин гол шухала зүйлнүүдые үйлэдбэрилгэ иимэ баримтануудаар харуулагдана:

	1974 оной юһэ һара соо үйлэдбэрилһэниинь	1974 оной юһэ һарые 1973 оной юһэ һаратай сасуулхада (процентээр)
Хамтын хэрэглэмжын электростанцинуудай үйлэдбэрилэн гаргаһан элшэ хүсэн (миллион киловатт-часаар)	693	101
Шулуу нүүрһэн — мянган тонноор	1092	100,5
100 киловаттһаа ехэ хүсэтэй переменнэ тогой электродвигательнүүд (хэһэгээр)	4380	137
Приборнууд, автоматизацилгын хэрэгсэлнүүд ба тэдэнэй запасной частьнууд — мянган түхэригөөр	3382	119
Автомобильна кранууд	337	100
Барилгын модо зөөлгэ (хамһабариин предприятинуудые оруулангүйгөөр) — мянган кубометрээр	3540,2	117
Хюрөөдэмэл материалнууд (хамһабариин предприятинуудые оруулангүйгөөр) — мянган кубометрээр	773	104
Хабсаргагдамал түмэр-бетон зүйлнүүд ба детальнууд — мянган кубометрээр	125,2	104
Барилгын хирпиисэ — миллион хэһэгээр	85,5	91
Асбестоцементын листнүүд — миллион условно плиткэнүүд	130,3	107
Сонхын шэл — миллион дүрбэлжэн метрээр	11,3	123
Ноолон бүд — мянган дүрбэлжэн метрээр	1739	102
Угаагдаһан ноолон — мянган тонноор	15,3	106
Трикотажна дотор хубсаһан — мянган хэһэгээр	1676	91
Трикотажна гадар хубсаһан — мянган хэһэгээр	1058	103
Оёмол хубсаһан хүсэд сэнгээр (1967 оной июлиин 1-нэй предприятиин оптово сэнгээр) — миллион түхэригөөр)	22,6	105
Һээы гутал — мянган паараар	187,6	104
Мяхан (нэгэдэхи категориин субпродуктнуудые оруулалсан) — гүрэнэй нөөсэһөө абтаһан — мянган тонноор	26,1	118
Колбасагай зүйлнүүд — мянган тонноор	9,4	103
Загаһанай эдеэ хоолой товарна продукци — тонноор	3550	111
Малай тоһон — тонноор	3377	114
Тоһотой һүөөр буйлуулагдаһан сагаан эдеэн — мянган тонноор	42,2	109
Хилээмэн ба хилээмэнэй зүйлнүүд — мянган тонноор	48,4	97
Макароной зүйлнүүд — тонноор	3449	85
Кондитерска зүйлнүүд — тонноор	10845	113
Хубсаһа угаадаг машинанууд — мянган хэһэгээр	96,4	103
Мебель — мянган түхэригөөр	8253,4	105

Юһэ һарын түсэбһөө гадуур республика дотор үйлэдбэрилэгдөө гэбэл: 59 мянган тонно шулуу нүүрһэн, 26,3 мянган кубометр барилгын модон, 2733 мянган хэһэг шифер, 34 мянган дүрбэлжэн метр ноолон бүд, 1211,9 тонно угаагдаһан ноолон, 1967 оной июлиин 1-нэй предприятиин оптово сэнгээр 363 мянган түхэригэй оёмол хубсаһан, 7604 тонно мяхан, 477 тонно малай тоһон, тоһотой һүөөр буйлуулагдаһан 1867 тонно сагаан эдеэн, хубсаһа угаадаг 850 машина ба бусад ехэ продукци.

Республика дотор арадай хэрэглэмжын эд товар, нёдондо жэлэй энэ үеынхитэй сасуулхада, 7 процент ехээр үйлэдбэрилэгдөө. Колбасагай зүйлнүүд — 115 тонноор, малай тоһон — 407 тонноор, тоһотой һүөөр буйлуулагдаһан сагаан эдеэн — 3424 тонноор, кондитерска зүйлнүүд — 1249 тонноор, хубсаһа угаадаг машинанууд — 3 мянган хэһэгээр, мебель 1440 мянган түхэригөөр үлүү үйлэдбэрилэгдэн гаргагдаһан байна.

Гэхэ зуура, промышленностиин хүдэлмэридэ горитой дутуу дунданууд дайралдаһаар, 39 промышленна предприяти гэхэ гү, али бүхы предприятинуудай 20 процентнь продукци худалдаха юһэн һарынгаа түсэбые дүүргээгүй, 8,4 миллион түхэригэй продукци түсэбһөө багаар худалдагдаһан байна. Хяагтын плавико-шпадай уурхай, Улаан-Үдын кондитерска фабрика, «Забайкаллес» комбинадай 7 леспромхоз, «Сельхозтехникын» Буряадай нэгэдэлэй бүхы заводууд болон бусад предприятинууд 1974 оной январь-сентябрь һаранууудай түсэб дүүргээгүй байха юм.

Булад хайлуулха, барилгын хирпиисэ, сонхын шэл, трикотаж, гадар хубсаһа, колбасагай зүйлнүүдые, мебель ба бусад продукци үйлэдбэрилэн гаргаха юһэ һарын түсэб дүүргэгдээгүй.

Республикын промышленностьда ажалай бүтээсэ дээшэлүүлхэ түсэб 100 процентээр дүүргэгдээ. 59 промышленна предприяти гэхэ гү, али бүхы предприятинуудай 30 процентнь ажалай бүтээсэ дээшэлүүлхэ талаар юһэ һарынгаа түсэб дүүргээгүй. Тиигэжэ 23,4 миллион түхэригэй продукци дутуугаар худалдаанда гаргагдаа.

Сэлэнгын целлюлозо-картоной комбинат, Загарайн карьероуправлени, Үдын кондитерска ф[illegible] «Бурятстройматериал[illegible]» жэ үйлэдбэриин нэгэд[illegible] бусад предприятинууд [illegible] лай бүтээсэ дээшэлү[illegible] сэбөө дүүргээгүй.

1974 оной январь[illegible] һаранудай турша [illegible] публика дотор сали[illegible] нэй дунда зэргын хэ[illegible] ургалта ажалай бү[illegible] 6,8 процентээр дээш[illegible] гаа.

1974 оной январь[illegible] һаранудта товарна [illegible] циин өөрынь үнэ сэ[illegible] руулха даабари дү[illegible] гүй. Түсэбһөө 699 мя[illegible] хэригөөр ехэ эдлэл х[illegible] нүүд гаргашалагдаа. [illegible] оной январь-август һа[illegible] та республикын про[illegible] ность олзо орошын[illegible] бые 99 процентээр [illegible] нёдондо жэлэй энэ [illegible] тэй сасуулбал, аша[illegible] 5 процентээр бага бо[illegible]

1974 оной юһэ һа[illegible] ша соо республикын [illegible] мышленностьда эр[illegible] жэлэлгын гол шуха[illegible] мэри хэхэ, эрдэм те[illegible] туйлалтануудые үйл[illegible] нэбтэрүүлхэ жэлэй [illegible] табигдаа һэн. Юһэ [illegible] энэ талаар 79 хэмж[illegible] га бэелүүлэгдэхэ ёһо[illegible] гаа. Гэбэшье 45 [illegible] ябуулгаарнь түсэб [illegible] дээ, үлүүлэн дүүргэ[illegible] рин 22 хэмжээ я[illegible] түсэбэй зарим хуби[illegible] гэгдээ. Тиихэдэ 12 [illegible] ябуулгаар даабари [illegible] дүүргэгдээгүй байха[illegible]

«Электромашина» [illegible] «Забайкаллес» комби[illegible] гаһанай промышле[illegible] Байгалай трест, «[illegible] техникын» Буряад[illegible] публиканска нэгэд[illegible] шын промышленнос[illegible] равлени, «Теплопри[illegible] вод, талха, гурилай [illegible] нуудай управлени, [illegible] промышленностиин [illegible] терство эрдэм, [illegible] туйлалтануудые үйл[illegible] нэбтэрүүлхэ түсэбөө [illegible] дүүргэһэн байна.

Зэдын комбинат, [illegible] нэй зүйлнүүдэй уп[illegible] «Бурмясопром» гэ[illegible] дэл, Эдеэ хоолой [illegible] ленностиин министе[illegible] бусад предприятину[illegible] техникын туйлал[illegible] үйлэдбэридэ нэбтэр[illegible] сэбөө дүүргээгүй.

Хилээмэнэй зү[illegible] управлени, «Бурм[illegible]» гэжэ нэгэдэл эрдэм[illegible] кын туйлалтануудые [illegible] бэридэ нэбтэрүүлхэ [illegible] ябуулгануудые [illegible] эхилээдүй байһаар.

БурАССР-эй статистическэ упр[illegible]

«БАЙГАЛ» ЖУРНАЛАЙ ХУУДАhА ИРАХАДА

ШУХАЛА ТЕМЭДЭЭ ДҮТӨӨР

нүүдэй ажалда, ажабайдалда Совет засаг ямар хубилалта бии болгооб гэжэ Михаил Жигжитов «От Святого до Горемыки» гэhэн повесть соогоо «Байгалай» уншагшадые 1972—1973 онуудта танилсуулhан байгаа.

Повестиин гол герой — залуу аад, бэрхэ загаhашан, ангуушан, загаhа барилгын бригадын бригадир Петр Стрельцов. Буруу юумэнтэй эбсэшэгүй үнэн сэхэ байhaараа, сэбэр hайхан сэдьхэлээрээ, ябадалаараа, бидэнэй анхарал татана. Стрельцовой образ авторай горитойхон, туйлалта болоно.

Далай шадарай дайдын мүнөөдэрэй байдалые харуулhан хойноо, тэрэнэй hаяшаг болоhон — үнгэрhэн түүхэдэ хандаhаниинь өөрын ушартай гэжэ хэлэхын тула Жигжитовэй урдань толилуулhан повесть тухай бидэ hануулбабди. Мүнөө сагта юрын болошоhон, үдэр бүри бидэнэй хаража дадашаhан юумые тэрэ үеын ажалша хүн зон зүүдэндээл мэтэ үзэхэ ушартай байгаа бшуу.

«Далай шадарай дайда» гэжэ романай үйлэ Бирикан гэжэ загаhашадай hууринда эхилнэ. «Набтархан ханатай, бишыхан аад, заримандань шэлэй орондо үхэрэй сууха hуулгаhан, наранай гэрэл багаар табидаг сонхонуудтай» hүхөөр сабшажа яаралтайгаар бариhан гэрнүүдые түрүүшын мүрнүүдhээ бидэ харанабди. Биринканда имагтал хоёр гэр дээрэлхүү гоёор харагдадаг. «Тэдэ гэрнүүд булан гаргажа сабшагдаhан, хана бүхэниинь бэе бэедээ тааруугаар hуулгагдаhан, үндэрнүүд, тёосоор хушагдаhан. Сонхонуудынь шэлэгдэнхэй, ехэнүүд, наранай гэрэл татан яларалдаха... Нэгэниинь — хэлхеэ-холбооной станциин гэр, нүгөөдэнь — Ефрем Мельниковэй».

«Хүсэтэй, зоригтой, мэхэтэйхэн аад, шадамар» Ефрем ямар замаар ябажа баяжааб, хайшан гээд загаhашадые миинтэ шахуугаар хүдэлгэжэ, гам хайрагүйгөөр мүлжэдэг байгааб гэжэ Жигжитов тобойсо зураглана. Тэрэ хүн нэгэл юумэндэ урагшагүйдөө: түрэhэн хүбүүн Ванинь «баяшуулые эсэргүүсэн, хэлээ тээрмэдэнэ. Хүнүүдэй арhа хууладаг зон гэжэ купецүүдые нэрлэнэ.» Ваня эсэгэдээ иигэжэ хэлэнэ: «...Мэхэ гохоор ажаhуунхаар, губшуур татаhамни дээрэ... би мүльhэ сооложо ябахаб... ганса хара хилээмээр эдеэлхэб.»

Тиигэжэ Ваня «Наhа барагшад» гэжэ аймшагтайгаар нэрлэгдэhэн загаhашадай станда ерэнэ. Хажуудань — загаhа барилга эрхилдэг купец Лозовский гэгшын эшээн болохо Онгокон. Залуу хүбүүн метр зузаантай мүльhэ соолоно, Ефремэй зарасанартай хамта хүйтэндэ хүрэжэ мүльhэн болошоhон, хүндэ гэгшын губшуур таталсана. Загаhашадай байрладаг, сонхошьегүй нүхэн гэр соо хамтын наар дээрэ унтана.

Михаил Жигжитов шуhа мяhатай, амиды хүнүүдэй образ зураглахадаа тон бэрхэ байна. Роман соо харуулагдаhан хүн бүхэн өөрын абари зантай, өөрын харасатай.

Дарлагшадай, хашалта үзүүлэгшэдэй общественные эсэргүүсэн революционно тэмсэл хэрэгтэй гэжэ романай зарим геройнуудай байн-байн ойлгожо эхилhые харанабди. Тэрээндэнь сүлэлгэдэ ерэhэн большевик Иван Федорович Лобанов габьяатай байгаа. Буряадууд тэрэниие Ванфед гэжэ нэрлэнэ. Ефрем эсэгынь ажаhуудалда эсэргүү бодолые Ваня Мельниковэй зүрхэн соо Ванфед лэ бии болгоо. Тиигэжэ тэрэнь баян купецэй хүбүүн байhанаа, большевигүүдэй партида хамжажа, залуухан Совет засагые сагаан гвардейцүүдэй бандидуудhaa бэеэ гамнангүй аршалагшадай зэргэдэ жагсана бшуу.

Оротоной бүлэдэ үдэhэн Магдауля гэжэ буряад хүнэй революционно ойлгосотой боложо эхилhэниинь роман соо харуулагдана. Аргагүй бэрхэ ангуушан, дэлхэй дээрэ суурхаhан баргажан булга ба баабгай барижа шададагаараа суурхаhан хүн. Хэды тиимэ байбашье, үгытэй байдалhaа мултаржа шаданагүй. Энэ тэрэ эдеэ хоолой зүйлөөр хангадаг байhанайнь түлөө олзынгоо хахадые купецтэ үгэжэ, үлэгшыень эсэгынгээ үни заяанай үри шэриин түлөө үгэхэ баатай болоно. Гэхэ зуура өөрынгөө байдалые иимэл байха ёhотой гэжэ удаан саг соо тооложо ябадаг, үнэн зүрхэнhөө иигэжэ бододог байгаа: «хүнэй хуби заяан бурханай абаралаар болодог, зариманиинь үгытэй ябаха, нүгөөдүүлынь мүнгэндэ умбаха гэhэн юм... хуби заяан! теэд купецүүдгүйгөөр бидэшни хосорхо байгаа ха юмбибди. «Зүгөөр ажабайдал» абарагша купецүүдэй ямар байhые балшыса харуулаа ха юм даа. Олон хүүгэдтэй үгытэй хүниие Лозовский гам хайрагүй үйлэдэhэн байгаа. Магдауля тэрэниие хоёр нюдөөрөө харахадаа, юу хээ ойлгожо эхилээ. Тиигэжэ «тархи соонь хүсэтэйдэ хүсэгүйнь хододоо гэмтэй гэhэн жэгтэйхэн бодолнууд мүндэлдэг болоо...» Удангүй тэрэ бодолынь тархи сооhоонь гарахаяа болибо. Тиимэhээ Совет засагые имагтал минии гэжэ угтаа бэшэ, харин аюулда орохо болоходонь, партизан боложо, хорото дайсадhaa тэрэнээ хамгаалан, үхэлтэ дайнда ами наhаяа үгөө.

«Далай шадарай дайда» гэhэн ном хуушан Россин холын хизаарай хүн зоной ажабайдалые зураглаhан томо зохёол болоно. Энэ номые уншахадаа, революциин тон ехэ хэрэгтэй байhые, Совет засагай юрын хүнүүдтэ түрэл болоhые үшөө, үшөө дахин мэдэрнэбди.

Роман хуряангыгаар толилогдоhон байгаа. Тиимэhээ зарим зураглалнуудайнь хоорондо холбоон hула гээшэ гү гэжэ hанахаар. Жэшээнь, Магдауля Иван Мельников хоёрой үнэн зүрхэнэйнгөө нюуса хөөрэлдэжэ байтар, гэр соо гэнтэ купец Лозовскиин хаанаhaa бии болошоhониинь ойлгогдоногүй.

Исай Калашниковай «Шуhата зэбүүн үе саг» гэhэн роман тухай дэлгэрэнгыгээр хэлэхэнь эртэ гэжэ hанахаар. Тэрэнэй хүсэд толилогдотор хүлеэхэ хэрэгтэй. СССР-эй Гүрэнэй шангуудай лауреат академик А. Окладников, түүхын эрдэмэй доктор В. Ларичев гэгшэдэй романда үгтэhэн «дотор» рецензиие редакци толилсоhон байна. «Үни үнгэрhэн түүхэшье» мүнөө үедэ боложо байhан хатуу шэрүүн, эбсэшэгүй политическэ болон үзэл сурталай тэмсэлдэ хурса зэбсэг боложо үгэхэ ёhотой. Илангаяа «Шуhата зэбүүн үе саг» гэжэ зохёолой геройн дэлхэйе эзэмдэхэ гэhэн эрмэлзэлгын уг залгаламжалагшад гээшэбди гэжэ бэеэ тоолодогуудтай тэмсэхэдэ, хурса зэбсэг боложо үгэхэ ёhотой. Чингис хаан тухай романай иимэ тодорхойлолго мүн «Шуhата зэбүүн үе саг» гэжэ зохёол тухай эрдэмтэдэй рецензи соо үгтэhэн дэлгэрэнгы шэнжэлэлгэ тухай үлүү үгэ хэлэлтэшьегүй.

Роман тон олон геройнуудтай, үргэн эпическэ зохёол болохоор хараалагдана. Толилогдоhон бүлэгүүдээрнь тухайлхада, болдолгото болохоор юумэнүүд бии.

1974 ондо «Байгал» журналда хэблэгдэhэн уран hайханай прозын зохёолнууд иимэрхүү байна. Толилогдоhон зохёол бүхэн журналай хуудаhанда hууриял олонги, гэбэшье, тэдээнтэй зэргэлэн манай үдэрнүүд тухай романууд, повестьнуудай үгы байhаниинь харамтай. Буряад оронoй промышленна предприятинууд дээрэ, колхозой тарялан дээрэ хүдэлжэ ябагшад тухай, научно-техническэ революциин саашанхи хүгжэлтые түргэдхэгшэд тухай зохёолнууд журналай хуудаhанда дуталдана.

Сэхыень хэлэхэдэ, «Табан жэл: дүрбэдэхи, тодорхойлхы жэл» гэhэн гаршаг журнал соо бии болонхой. Тэрэ гаршаг доро Вениамин Штеренбергын «Ехэ замай табсангууд» гэhэн Улаан-Үдын түмэр замшад тухай хөөрөөн толилогдоhон байна. Түсэбөөр хараалагдаhан даабарияа түрүүлэн дүүргэжэ ябадаг шэн зоригто ажалшадай олон нэрэ дурдагданхай. Теэд тэдэнэй доторойбайдалые харуулха гэжэ автор оролдоогүй. Журналай гурбадахи, дүрбэдэхи номернууд соо нэрлэгдэгшэ гаршаг үгы байна.

«Байгалай». хуудаhанда манай сагай герой — түрүү ажалшанай ухаан бодолой баялигые зураглаhан очерк байхагүй.

Василий Шкаевай «Захиралта үгтөө hэн», Цуца Коховагай «Шонын шүрбэhэн» (черкес хэлэнhээ Е. Имбовиц оршуулба) гэhэн hайн рассказууд журнал соо толилогдоhон байна. Тэдээн сохи үйлэнүүд дайнай үедэхи сагуудта хабаатай.

Хилын саадахи авторнуудай зохёолнуудые журнал ходо барладаг байна. Чешскэ уран зохёолшо Ян Козак гэгшын «Бамбуйкада болоhон агнуури», американ зохёолшо Д. Сейнт-Джордж гэгшын зохёолнуудые, словак уран зохёолшо Андрей Плавка гэгшын «Тоти шубуудай искусство» гэhэн статьяе журналай хуудаhанда уншаабди.

Эдэ бүгэдэ уншагшадай анхарал татахаар байhаниинь ойлгосотой. Гэбэшье редакци гол зорилгоёо шиидхэхэ ёhотой: өөрын оролдолготой, өөрын баяр болон гунигтай, ухаан бодолой талаар өөрын эрилтэтэй манай үеын хүнэй тоб гэмэ образые журналай хуудаhанда харуулха шухала.

Д. ДЫЧКО.

(«Правда» газетын 1974 оной октябриин 16-най номерhoo абтаба).

Узбегэй ССР-эй 50 жэлэй ойе угтуулан

РЕСПУБЛИКЫН «САГААН АЛТАН»

Узбекистанай хлопок ургуулагшад энэ жэлдэ 5 миллион тонно хлопок суглуулха уялга абанхай. Республикын колхоз, совхозууд гүрэндэ «сагаан алта» худалдалгаар арадай ажахын түсэбые болзорhоонь урид дүүргэхын түлөө социалис мүрысөө үргэнөөр дэлгэрүүлнэ.

ЗУРАГУУД ДЭЭРЭ (дээрэhээ доошоо): республикын баялиг — «сагаан алтан»; республикын харгынуудаар хлопок шэрэhэн машинанууд хойно хойноhоо hубарилдан ошоно; Хорезмскэ областиин Богатска районой бэлэдхэлэй пинктда.

ТАСС-ай фотохронико.

Хилын саанаhaa

ТЕЛЕФОН ТЕЛЕГРАФ

ДЭЛХЭЙН ГАЗЕТЭНҮҮД ЮУН ТУХАЙ БЭШЭНЭБ

«Болгариин Арадай Республика 30 жэлэй турша соо социализмын замаар дабшана» гэhэн ойн баярай выставкые нээлгэдэ хабаадахаяа Москва ерэhэн НРБ-гэй партийно-правительственна делегациин толгойлогшо, БКП-гэй ЦК-гай Нэгэдэхи секретарь, НРБ-гэй Гүрэнэй Соведэй Түрүүлэгшэ Тодор Живковтэй КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретарь Л. И. Брежневэй уулзажа хөөрэлдэhэн тухай мэдээсэлые социалис оронуудай хэблэл үргэнөөр толилно. Аха дүү хоёр партиин хүтэлбэрилэгшэд уласхоорондын ба дэлхэйн коммунис, хүдэлмэришэнэй хүдэлөөнэй гол шухала асуудалнуудаар үнэн зүрхэнэй, хани ёhоной хөөрэлдөөнэй үедэ hанамжаяа хэлсэhэн байна гээд газетэнүүд тэмдэглэнэ. Социалис оронуудай нэгэдэл ба эмхидэл бэхижүүлхэ, уласхоорондын шахардуу байдал саашадань hуларуулхын түлөө, эб найрамдалай, демократиин ба социализмын түлөө тэмсэлдэ коммунистнуудай, бүхы ажалшадай интернациональна hаналаа нэгэдэлгые бэхижүүлхэ гээшэ мүнөө үеын гол шухала зорилго болоно гэжэ тэмдэглэhэн байна.

Тодор Живков «Болгариин социалис революциин 30 жэлэй ой» гэhэн ойн баярай дурасхаалта медальнуудые Кремль соо совет хүтэлбэрилэгшэдтэ барюулаа гээд газетэнүүд мэдээсэнэ.

Болгар-совет хани барисаанай hарын Болгариин Арадай Республикада тэмдэглэгдээд дүүрэhэн тухай материалнуудые Болгариин хэблэл толилно. Совет хүнүүдтэ болгар арадай дуратай, талархалтай байhые энэ ушар гэршэлнэ гэжэ «Земеделско знаме» газетэ түрүү бэшэг дотороо тэмдэглэнэ.

Американ-совет худалдаа наймаанай-экономическа соведэй хоёрдохи заседаниин Москвада үнгэргэгдэhэнгэй дашарамдуулан, Кремль соо эмхидхэгдэhэн обед дээрэ КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретарь Л. И. Брежневэй хэлэhэн үгэ тухай шэнжэлэлые гадаадын хэблэл тунхаглажа үргэлжэлhөөр, СССР-эй ба США-гай хоорондын худалдаа наймаанай түргөөр ургажа байhанда Л. И. Брежнев үндэр сэгнэлтэ үгэхэ зуураа, бусад гүрэнүүдэй дотоодын хэрэгүүдтэ хамааралсахын тула экономическа, худалдаа наймаанай асуудалнуудые хэрэглэхэ гэhэн hэдэлгэ гаргадаг хүсэнүүд США-да үшөөл бии байhaар гэжэ тэмдэглээ гээд Индиин «Нэшнл геральд» газетэ бэшэнэ.

СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшэ Н. В. Подгорный түрүүтэй Совет гүрэнэй делегациин Финляндиин Республикада ошоод байhан тухай, элшэ хүсэнэй талаар Советскэ Союзай ба Финляндиин хоорондохи харилсаа холбоон тухай хэлсээндэ, научно-техническэ харилсаанай асуудалнуудаар совет-финляндиин холын хараата программада Хельсинкидэ гар табигдаhан тухай, Финляндиин Коммунис партиин хүтэлбэрилэгшэдтэй Н. В. Подгорныи уулзаhан тухай мэдээсэлнүүдые гадаадын хэблэл үргэнөөр толилно.

Совет-финляндиин документнүүдтэ гар табилга ниитын ондо ондоо байгуулалтатай гүрэнүүдэй хоорондохи харилсаанай 30 жэлэй турша соо амжалтатайгаар хүгжэhые, hайн аша үрэтэй байhые элирхэйлэн гэршэлнэ гэжэ Финляндиин «Кансан уутисет» газетэ бэшэнэ. Эдэ документнүүд хани харилсаанай элдэб асуудалнуудаар Советскэ Союзай ба бусад социалис оронуудай Финляндитай үргэн ехэ хани харилсаатай байhыень элирхэйлэн гэршэлнэ.

Европын Коммунис ба хүдэлмэришэнэй партинуудай конференциие зарлаха, тэрээндэ бэлэдхэл хэхэ тухай асуудалые зүбшэн хэлсэлгэдэ зорюулагдажа, аха дүү партинуудай Варшавада эхилhэн зүбшэлхын уулзалгада гадаадын хэблэл гол анхаралаа хандуулна.

(ТАСС).

ГАМБУРГ

СОВЕТ АЙЛШАДАЙ ХҮНДЭЛЭЛДЭ

ТАСС

Эндэ ерээд байhан СССР-эй Верховно Соведэй делегациин толгойлогшо Н. А. Тихонов «Корф-шталь АГ» гэжэ фирмын заводто хүрэжэ, тэрэнэй хүтэлбэрилэгшэдтэй хөөрэлдэhэн байна. Делегациин гэшүүд Гамбургын порт, «Блом унд Фосс» гэжэ судоверфь хараа.

Совет парламентаринарай делегациин хүндэлэлдэ Гамбургын депутадуудай городской суглаанай түрүүлэгшэ. Г. Дау обед эмхидхэбэ.

Совет айлшадые амаршалхадаа, ФРГ-гэй ба СССР-эй хоорондохи харилсаа холбоон аша үрэ ехэтэйгээр хүгжэжэ байна гэжэ Г. Дау тэмдэглээ. Гамбургын, Ленинградай хоорондо бата холбоо барисаан тогтонхой гээд тэрэ хэлэбэ.

ФРГ-гэй канцлер Г. Шмидтын албанай хэрэгээр энэ hарын hүүл багта СССР-тэ ерэлгэ хоёр ороной хоорондохи холбоо барисаае улам үргэдхэхэ гээд этигэн найдажа байhанаа Г. Дау мэдүүлээ.

Н. А. Тихонов харюугай үгэ хэлэхэдээ, СССР-эй, ФРГ-гэй хоорондохи договорто Москвада гар табигдаhанhaa хойшо хоёр ороной хоорондын харилсаа холбоондо ехэ үрэ дүн туйлагдаа гэжэ тэмдэглэбэ.

Политическэ, худалдаа наймаанай-экономическа, научно-техническэ харилсаан хүгжөөгдэхэhөө гадна, соёл культурын, гэгээрэлэй, спортын, аяншалгын талаар үргэн ехэ холбоо барисаан тогтоогдоо гээд Н. А. Тихонов хэлээ.

КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секратарь Л. И. Брежневэй хани ёhоной албанай хэрэгээр 1973 оной май hарада ФРГ-дэ ошоод байха үедэ хамтын мэдүүлгэ абтаа hэн гээд Н. А. Тихонов хэлэбэ. Эдэ бүгэдэ эб найрамдал ба хани хүршэ ёhоной харилсаа улам бэхижүүлхэ байна.

ИСЛАМАБАД

Харилсаагаа hайжаруулха замаар

ТАСС

Индиин, Пакистанай хоорондохи хёмороонhоо уламжалан, гурба тухай жэлэй урда тээ таhалдуулагдаhан Пакистанай ба Индиин хоорондохи телефонно холбоон октябриин 15-да hэргээгдэбэ. Пакистанай, Индиин олон хүн зоной түрэлхид Индиин-Пакистанай хилын хоёр талада үлэшэhэн байгаа. Тиин мүнөө 1971 онhoo хойшо түрүүшынхеэ түрэл гаралтаяа уулзажа, хөөрэлдэхэ аргатай болобо. Хүршэ хоёр ороной хоорондохи харилсаае hайжаруулhанай ашаар, тодорхойлон хэлэхэдэ, Пакистанай ба Индиин хоорондо телефонно, телеграфна, почтын хэлхеэ холбоо hэргээхэ тухай хэлсээндэ байгша оной сентябриин 14-дэ Исламабадта гар табигдаhанай ашаар эдэнэр иимэ аргатай болоhон байна.

ВАШИНГТОН

Хүшэр бэрхэтэй байдалтай

ТАСС

Мүнгэнэй үнын уналгаhaa, юумэнэй үнэ сэнгэй хүндэрэлгэhөө, хүдэлмэригүйшүүлэй олошоролгоhоо, гэр байрын дутагдалhaa уламжалан, Холбоото Штадуудай хүн зоной байдал улам хүшэр бэрхэтэй боложо байна. Гушаад онhoo хойшо гэр байрын талаар иимэ хүшэр байдал тохёолдоогүй юм.

Американ олон мэргэжэлтэдэй hанамжын ёhоор, мүнөө үедэ ороной хүн зон гэр байраар hайса хангагдажа шадаха тухайдаа юушье хэлэжэ шадахагүй байна.

ПРАГА

hАНАМЖАНУУДАА ХЭЛЭЭ

ТАСС

«Хүгжэнги капиталис оронуудай коммунис хэблэл олониитын түлөө тэмсэлдэ» гэhэн асуудалаар hанамжануудаа хэлсэхэ уласхоорондын уулзалга байгша оной октябриин 15—16-да Прагада болобо. «Проблемы мира и социализма» гэжэ журнал энээниие эмхидхээ.

Австриин Коммунис партиин, Бельгиин Коммунис партиин, Германиин Коммунис партиин, Грециин Коммунис партиин, Баруун Берлинэй Социалис нэгэдэмэл партиин, Испаниин Коммунис партиин, Италиин Коммунис партиин, Канадын Коммунис партиин, Люксембургын Коммунис партиин, Португалиин Коммунис партиин, Америкын Холбоото Штадуудай Коммунис партиин, Францин Коммунис партиин, Швейцариин Ажалай партиин, Японой Коммунис партиин газетэнүүдэй түлөөлэгшэд энэ уулзалгада хабаадаhан байна.

Уласхоорондын шахардуу шанга байдал саашадань hуларуулгын, капитализмын юрэнхы дээрэ доройтон унажа байhан оршон байдалда империализмда эсэргүү тэмсэлдэ коммунис газетэнүүд үргэн олониитын хамтын пропагандист, агитатор, эмхидхэлшэ боложо байна гэжэ энэ хабаадагшад тэмдэглээ.

Уулзалгада хабаадагшад — аха дүү партинуудай хэблэлэй түбэй зургаануудай түлөөлэгшэд, журналай редакционно соведэй гэшүүд Чехословакиин Журналистнуудай холбоондо хүрөө.

ТОКИО

Ажабайдалые үнэн зүбөөр харуулhан искусство

ТАСС

Совет циркын артистнууд Окинава аралай Наха хотодо мэргэжэл шадабаряа харуулжа, Японд гастролёо дүүргэбэ. Японой аралнуудай 700 мянга гаран хүн зон ажабайдалые үнэн зүбөөр харуулhан искусстватай — совет циркын искусстватай танилсаhан байна гээд Японой хэблэл бэшэнэ.

Наха хотодо совет циркын артистнуудай гастрольнууд ехэ амжалтатайгаар үнгэрөө. Совет артистнуудай түрүүшынхеэ ерэhэн ушарые окинавынхид урма баяртайгаар угтаhан байна.

Окинавада ерэhэн гадаадын театральна нэгэшье коллектив иимэ ехэ амжалта туйлаагүй юм гэжэ нютагай хэблэл бэшэнэ.

РИМ

ИКП-гэй хүтэлбэрилэгшэдэй заседани

ТАСС

Италиин Коммунис партиин хүтэлбэрилэгшэд партиин XIV съездэдэ бэлэдхэл хэхэ асуудалнуудые заседани дээрээ хаража үзэбэ. Партиин Центральна Комитедэй, Центральна шалгалтын комиссиин болохоёо байгаа пленум дээрэ ИКП-гэй генеральна секретарь Э. Берлингуэрэй хэхэ элидхэлые хүтэлбэрилэгшэд зүбшэн хэлсээ. Гадна, правительствада тохёолдоhон хүшэр бэрхэтэй байдал тухай ИКП-гэй Политбюрогой гэшүүн, А. Наттын хэhэн элидхэлые хүтэлбэрилэгшэд шагнаад, энээнтэй дашарамдуулан, ИКП-гэй ямар хараа бодолтой байhые hайшааба гээд «Унита» газетэ мэдээсэнэ.

ТУНИС

ТУНИСТА hАЙНДЭР БОЛОНО

ТАСС

Заншалта hайндэрөө Тунис тэмдэглэжэ байна. Тунисай арад зоной үсэд шанга тэмсэлэй ашаар 1963 оной октябриин 15-да колониальна сэрэгүүд Бизертдэхи далайн-сэрэгэй, агаарай-сэрэгэй ехэ баазаhaa гаража ошохо баатай болоо hэн. Гадаадын hүүлшын солдадай Тунисай газар дайда дээрэhээ гаража ошолго хүшэр бэрхэтэй ба удаан саг соо хэhэн тэмсэлдэ олдоhон ороной политическэ бэеэ дааhан байдалые бэхижүүлhэн байха юм. Залуу республикын бэеэ дааhан байдалда хоро хүргэhэн хариин ороной баазые усадхан үгы хэхэ тухай үнэн зүб эрилтыень дэлхэйн түрүү үзэлтэй хүн зон үргэнөөр дэмжэhэн байгаа. Энэ үе соо Тунисые Советскэ Союзай, бусад социалис оронуудай дэмжэhэн ушарые эндэ үндэрөөр сэгнэнэ.

hайндэр тухай нютагай хэблэл бэшэхэдээ, национальна бэеэ дааhан байдалаа бэхижүүлхын түлөө Тунисай тэмсэл үшөө дүүргэдүй байhaар гэжэ тэмдэглэнэ. Колониальна дарлалта мүлжэлгэ усадхан зайсуулха гэшэ бага хэрэг, экономическа гээгдэлhээ гараха ёhотойбди гэжэ «Пресс» газетэ бэшэнэ.

ХАНОЙ

ДРВ-гэй АЖАЛШАДАЙ ГАБШАГАЙ ХЭРЭГҮҮД

ТАСС

Вьетнамай Демократическа Республикын машина бүтээлгын ба металлургическа промышленностиин предприятинууд байгша оной юhэ hарын түсэбые амжалтатайгаар дүүргэбэ. Нёдондо жэлэй энэ үеынхитэй сасуулбал, продукци үйлэдбэрилгын ургалта 25 процент болоhон байна. Машина бүтээлгын ба металлургиин гол шухала олон барилганууд хурдан түргөөр бодхоогдоно.

Республикын түмэр замай 90 процентнь hэргээн заhабарилагдаа. Арадай ажахыда шухала хэрэгтэй ашаа, эд бараан саг соогоо ороной элдэб заха булангуудта эльгээгдэнэ.

Хүнгэн промышленностиин предприятинууд гурбадахи кварталайнгаа түсэбые 105,1 процентээр дүүргэбэ.

Хүдөө ажахын үйлэдбэри ороной арадай ажахыда шухала hуури эзэлнэ. Кооперативта ородог таряашадай түлөөлэгшэдэй ниитэ-национальна съезд 1975 ондо зарлагдаха юм. Энэ съездэдэ бэлэдхэл бүхы орон дотор үргэнөөр хэгдэжэ байна. Хүдөө ажахын кооперативай шэнэ уставай проектые олон провинциин ажалшад зүбшэн хэлсэнэ.

Дайнай хүшэр бэрхэтэй жэлнүүдтэл адли, эдэ үдэрнүүдтэшье совет арад аха дүү вьетнам арад зондо шухала хэрэгтэй туhаламжа, дэмжэлгэ үзүүлнэ.

Үдэр хоногой үнгэрхэ тума социалис байгуулалтада туйлагдаhан шэнэ шэнэ амжалтанууд тухай мэдээсэлнүүд улам олоор орон.

НИКОЗИ

Патриотическа хүсэнүүдэй тэмсэлые дэмжэнэ

ТАСС

Аралай бэеэ дааhан байдалай, газар дайдын бүрин бүтэн байхын түлөө ороной патриотическа хүсэнүүдэй тэмсэлые Кипрэй залуушуулай демократическа нэгэдэмэл эмхи дэмжэнэ.

Киприодууд тэмсэлдээ гансаарданагүй гээд тус эмхиин гүйсэдхэхэ Соведэй эндэ тунхаглагдаhан мэдүүлгэ дотор хэлэгдэнэ. Советскэ Союз ба бусад социалис оронууд, түрүү үзэлтэй бүхы хүн түрэлтэн эдэниие дэмжэнэ.

ЛОНДОН

Г. Вильсон зүблөө үнгэргэбэ

ТАСС

Англиин премьер-министр Г. Вильсон байра соогоо тредюнионуудай Британиин конгрессэй генеральна секретарь Л. Мэррейтэй, Британиин промышленностиин конфедерациин (КБП) генеральна директор К. Адамсонтой зүблөө үнгэргэбэ. Хэблэлэй мэдээсэhэнэй ёhоор, Англиин экономикын хүшэр бэрхэтэй байдалай асуудалнууд эдэ зүблөөнэй үедэ зүбшэн хэлсэгдэhэн байна.

Мүнгэнэй үнын уналга, дэлхэйн дэлгүүр дээрэ Лондоной фондово биржын ахир байдалда оролго эдэнэй hанаае нь зобоон.

БУЭНОС-АЙРЕС

Шэнэ түхэлэй фашистнуудтай ЦРУ-гай харилсаан

ТАСС

Аргентинэдэ болоhон контрреволюционно харата муухай ябуулгануудые эмхидхэлгэдэ США-гай тагнуулай түбэй управлени сэхэ хабаатай байна гээд Аргентинын мэдээжэ политическэ ажал ябуулагша, революционно - христианска партиhaa национальна конгрессэй депутадуудай палатын гэшүүн Орасио Суэльдо хэлэбэ.

Республикын президент Мария Эстела Мартинес де Перондо бэшэг эльгээхэдээ, хархис муухай бүлэглэлэй Аргентинэдэ бии байhыень элирхэйлэн гэршэлhэн документнүүдтэ Орасио Суэльдо гол анхаралаа хандуулна. Италида, Португалида, Урда Америкэдэ хорото муухай ябуулгануудые үүдхэдэг шэнэ түхэлэй фашис эмхитэй ЦРУ сэхэ холбоотой байна.

Мүрдэлгэ хэжэ, ЦРУ-гай Аргентинэдэхи ажал ябуулгые болюулхын түлөө хэмжээ абахыень О. Суэльдо правительствые уряалба.

ТОЛИ

УЯНГАТА ХҮГЖЭМЭЙ АЯЛГА
ЗЭДЭЛҮҮ ЛЭГШЭ

Буряадай мэдээжэ балетмейстер Ф. С. Иванов 1967 ондо «Сэлэнгэ» гэжэ дуу, хатарай ансамблиин уряалаар ошожо, шэнэ буряад хатар зохёоhон юм. Энэ уянгата hайхан хатарыень бүлэг басагад гүйсэдхэхэ ёhотой байгаа. Теэд хатар зохёогдохынь зохёогдоо юм бээз. Буряад хатарнуудые нилээд уянгатайгаар гүйсэдхэжэ hураhан басагадшье тэрээндэнь дурлаhан гэхэ. Ушарынь гэхэдэ, энэ хатартань таараха зохид хүгжэм найруулагдаагүй байгаа.

Бэлигтэй бэрхэ балетмейстер Буряадай мэдээжэ хүгжэмшэдтэй хөөрэлдөөдшье туршаа. Зүгөөр уянгата нугархай хатарта таараха аялга хүгжэм зохёохонь тиимэшье хүнгэн бэшэ байгаа ха юм.

Найдан Дамиранов тэрэ үедэ «Сэлэнгэ» гэжэ дуу хатарай ансамблиин уран hайханайнь хүтэлбэрилэгшөөр хүдэлжэ байгаа. Мэдээжэ балетмейстер залуу хүгжэмшэтэй хөөрэлдэжэ, шэнээр зохёоhон хатартань ямар хүгжэмэй хэрэгтэй байhые ойлгуулжа үгэбэ. Уданшьегүй одоол ирагуу гоё аялгатай хүгжэм найруулагдажа, энэ хатарынь «Ургы» гэжэ алдаршаа hэн.

Ингэжэ ахамад балетмейстер залуу хүгжэмшэ хоёр хамта хүдэлжэ, илангаяа залуушуулай дура сэдьхэл буляама ирагуу hайхан аялга хүгжэмтэй хатар зохёоhон байна. Ингэжэ гоё hайханай гэхэ гү, али хүгжэмэй дундаршагүй баялиг тээшэ нэгэ алхам хэгдээ бэлэй.

Залуу хүгжэмшэ Найдан Дамиранов Сэлэнгын аймагай Дэбэ гэжэ hууринда түрэhэн юм. Дамиран-Митаб гэжэ хүгшэн абань дуу зугаада, хүгжэмдэ дуратай байhан гэхэ. Хуур, лимбэ жэншэдгүй гоёор хэхэhээ гадна, буряад арадай дуунуудые ирагуу гоёор дууладаг байhан. Арадай хүгжэмэй инструментнүүд дээрэ наадагша бэлэй. Энэ hайхан ёho заншалаа аша хүбүүндээ дамжуулжа үгэhэн юм. Тиихэдэ Найдан хүбүүн бага наhанhaa аялга хүгжэмдэ дуратай байгаа. Хүгшэн абатаяа ходо дахасалдажа, хуур ба лимбэ хэхыень хёрхоор адаглан хаража, дуу дуулахадань дахалдан дууладаг бэлэй. Аймагай уран hайханай харалгада Дамиран-Митаб үбгэжөөл ходо хабаадалсажа, арадай дуунуудые хуур дээрэ наадажа байгаад дууладаг байгаа. Залуушуул атаархангүй шагнагша hэн. Гадна Улаан-Үдын радиогоор тэрэнэй хүгжэмтэ дуун дамжуулагдаhан шуу. Эрхүүдэ болоhон үльгэршэдэй мүрысөөндэ хабаадалсажа, магтаал hайшаалда хүртэhэн юм. Найдан хүбүүн хүгшэн абатайгаа хамта аймагай зунай найрта оло дахин байлсаhан, дуу дуулалсаhан байха.

1954 ондо Найдан Дамиранов Улаан-Үдын П. И. Чайковскиин нэрэмжэтэ хүгжэмэй училищиин дирижерско-хоровой таhагта ороhон байна. Энэ hургуулияа амжалтатайгаар дүүргээд, Новоселенгинскын соёлой байшанда директорээр хүдэлжэ эхилhэн юм. Нютагай залуушуулые суглуулжа, арадай хоор эмхидхээ hэн. Тиигэхэ зуураа хүүгэдэй хүгжэмэй hургуулида багшалжа, hүбэлгэн ухаансар хүүгэдые хүгжэмэй нюусатай танилсуулжа эхилhэн юм. Сэхыень хэлэхэдэ, хүгжэмдэ бэлиг шадабаряа ходо нарижуулжа улам баяжуулна ха юм. Тэрэнэй эмхидхэhэн хоор аймагай уран hайханай харалгада хабаадалсажа, түрүү hуури эзэлэгшэ hэн. Зүгөөр «Сэлэнгэ» гэжэ дуу, хатарай ансамблиин амжалта тухай хэлэhэнэй үлүү хаш даа. Гансашье республиканска бэшэ, мүн бүхэроссин болон бүхэсоюзна уран hайханай харалгада хабаадалсажа, лауреадай хүндэтэ нэрэ зэргэдэ хүртөө hэм шуу. Энээндэнь Найдан Бадмацыренович Дамирановай аша габьяа яахын аргагүй бии.

«Ургы» гэжэ хатарай хүгжэмhөө тэрэнэй зохёохы ажал эхилээ гэхэдэ алдуу болохогүй. Хэды олоор дабхасаhан хухалга нугалбаритай хүгжэм найруулхадань буряад арадай дуунууд түшэг тулгууринь болоhон байха. Энэ хатарайнь аялгада Владимир Лубсанов шүлэг зохёожо, «Ургы» гэжэ дуунинь республикын радиогоор саг үргэлжэ зэдэлнэ, мүн хото хүдөөгэй залуушуул уянгатуулан дуулана. Сэхыень хэлэхэдэ, ирагуу гоё аялга хүгжэмдэ хилэ, хизаар гэжэ байдаггүй бшуу. Энэ дууень Буряадаймнай мэдээжэ дуушад гүйсэдхэнэ, иимэрхүү маягтай дуунуудые бэшэжэ байхыень hануулжа байдаг. Тэрэ гэhэнhээ хойшо Н. Дамиранов уянгата дуунуудые найруулна.

1973 оной март hарада Сэлэнгын аймагта буряад искусствын болон уран зохёолой үдэрнүүд болоhон юм. Нютагай хүгжэмшэдэй зохёолнууд зүбшэн хэлсэгдэжэ, Буряадай ахамад композиторнууд Н. Дамирановай зохёоhон «Ургы» гэжэ дууе ехэтэ hайшааhан, нимэл шэглэлтэйгээр хүдэлжэ байхыень юрөөhэн шуу. Буряадай АССР-эй арадай артист Дугаржап Дашиев энэ дууень илангаяа hайшаажа, «Минии хизаар» гэжэ нэрэтэй репертуартаа оруулhан юм. Бэлигтэй бэрхэ дуушанай репертуарта орохоhоо дэмбэрэлтэй юумэн үгы hааб даа. Ингэжэ түрүүшын дуун дали жэгүүртэй боложо, залуу хүгжэмшын бүришье урагшатайгаар хүдэлхые зоригжуулаа бэлэй.

Новоселенгинскын хүүгэдэй хүгжэмэй hургуулиин багшанар Н. Б. Дамиранов тухай хани халуунаар мүнөө хэлсэдэг. Ушар юуб гэхэдэ, Найдан Бадмацыренович дүрбэн жэлэй туршада энэ hургуулида директорээр хүдэлжэ, залуу хүгжэмшэдэй бэлиг шадабариин хүгжэн hалбарха хэрэгтэ саг үргэлжэ туhалдаг, нүхэр ёhoop хандадаг байгаа бшуу. Одоо зохёохы шэглэлтэй, бэлигтэй бэрхэ бүлэг эмхидхэхэ гээшэ тиимэшье бэлэн бэшэ. Тиихэдэ Н. Дамиранов эдэ мэтые эмхидхэжэ шадаа.

Һүүлээрнь тэрэ Сэлэнгын аймагай гүйсэдкомой соёлой таhагые даагшаар хүдэлжэ, соёлой ажал хүдэлмэриие hайжаруулхые оролдоо. Аймагай Соведэй депутадаар гурба дахин hунгагдаа. Эдэбхи үүсхэлынь, оролдолгонь үндэрөөр сэгнэгдэжэ, «Хүндэлэлэй Тэмдэг» гэжэ орденоор шагнагдаа, 1972 ондо Буряадай АССР-эй соёлой габьяата хүдэлмэрилэгшэ гэhэн нэрэ зэргэтэй болоо.

«Нюдэнэйм галхан» гэжэ уянгата дуу мэдэхэгүй хүн залуушуулай дунда байхагүй. Энэ дуунай анха түрүүшынхеэ радиогоор зэдэлхэтэй адли залуушуул буулган абажа, дуулажа эхилээ hэн. Хүгжэм үгэ хоёрыень газетэдэ хэблүүлхые гуйhан байна.

«Буряад үнэн» газетэ энэ дууень хэблэжэ, ехэ hайн. юумэ хээ. Мүн «Пионерэй марш», «Буряадай пионер» гэжэ дуунуудыень hургуулиин үхибүүд согтой дорюунаар гүйсэдхэжэ, аялга хүгжэмэйнь нилээд олон нугалбаритай, баян байhые харуулна. «Минии түрэл хизаар» гэжэ дууниинь аялга хүгжэмэй талаар онсо өөрын илгаатай, маяг шэнжэтэй гэхээр, Энэ дууниинь богони сагай туршада үргэнөөр таража, арад зоной хүгжэмдэ дуратай байhые гэршэлбэ.
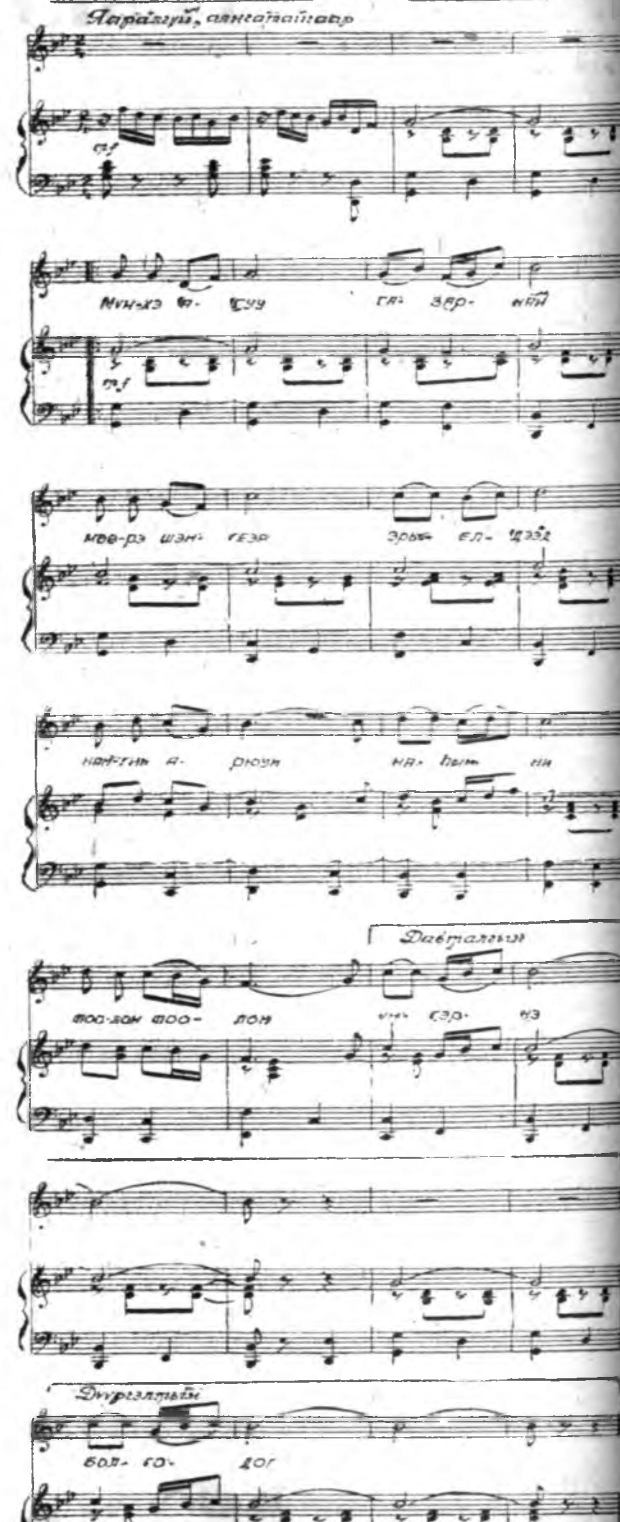
Хэнэйшье мэдэhээр, модохи муу аялгатай дуун зоной дунда тарадаггүй бшуу. Тиихэдэ Н. Дамиранов имагтал сэдьхэлhээ долгисон гараhан, ирагуу hайхан аялгатай дуунуудые бэшэдэг байна. Тиимэл хадань тэрэнэй дуунуудые арад зон халуунаар угтажа абана. Мүнөө тэрэ «Сэлэнгэ тухай дуун» гэжэ уянгата дуу бэшэжэ байна.

Бэлигтэй залуу хүгжэмшэ зохёохы ажалайнгаа эхин дээрэ ябана. Бэлиг шадабаринь талын ургы мэтэ hалбаран сэсэглэжэ. дуун бүхэниинь мүнхэ наhатай болон мүндэлдэг гэжэ юрөөе.

О. КУНИЦЫН,
хүгжэм шэнжэлэгшэ.

ДУРАН ЗАЛУУ БОЛГОДОГ

Хүгжэмынь Н. Дамирановай — Үгэнь В. Лубсановай

Мүнхэ агуу газарнай
Мөөрэ шэнгеэр эрьелдээд,
Нангин залуу наhымни
Тоолон тоолон үнгэрнэ.

Мүшэн тэрэ зунай саг
Мүнөө шэнги дүтэл аад,
Мэзхэй арюун дурандам
Дүлэ адхан үнгэршөө.

Зүhэ, нюдэ шарайень
Зүрхэн соогоо бөөмэйлэ...
Зула шэнгеэр носоожо,
Зүүдэн соогоо жарганаб.

Залуу үеын саг ошон
Зосоом ходо бадардаг,
Дулаа татан жэгнэжэ,
Дурым залуу болгодог.

МОСКВАДА ХЭБЛЭГДЭБЭ

Буряадай мэдээжэ поэт Владимир Петоновой «Цветотень» гэжэ ном Москвагай «Советская Россия» гэжэ номой хэблэлээр барлагдажа гараа.

Энэ номдонь hүүлэй жэлнүүдтэ бэшэhэн шүлэгүүдынь ороно. Олонхи шүлэгүүдынь Буряадай хүдэлмэришэндэ зорюулагдана. ЛВРЗ-дэ, «Электромашина» заводто хүдэлдэг түрүү хүдэлмэришэд, жэшээнь. Социалис Ажалай Герой А. Н. Оширов, эрхим гагнууршан П. Д. Ормонов, униинэй хүдэлмэришэн Г. Л. Ленхобоев болон бусадта поэт сэдьхэлэй мүрнүүдые зорюулhан юм.

Энэ ном поэдэй арбадахи ном болоно.

Манай корр.

Үүрэй наранаар
Үндэр замбиин
сэнхирhээ
Нүүдэл шубуудай
Гунигтай дууниинь
зэдэлээ.
Үелэн ниидэhэн
Энэ хоёр галуунай,
Хахасан намтай
Ганганан ошохонь
харамтай.
Наранай элшээр
Нармай дайда
алталагдан,
Сэрбэгэр нарихан,
Сагаахан хуhанууд
гунханхай,
Шубууд мэтээр
Ниидэн ошохо аргагүй,
Найган hууна
Намарай үглөө угтанхай.
Мэндэ амар!
Мэндэ амар, наран!
Намар мүнөө
Нармай дайдадам
мүндэлөө...
Үнгэ hэлгэн,
Үе сагай эрьесээр,
Наартай урихан
Нажарай үе үнгэрөө...

Зурагынь
Ж. ШИРИПОВЭЙ,
Шүлэгынь
Ц. ЦЫРЕНДОРЖИЕВАЙ.

ТААБАРИНУУД

Дүб дүрбэлжэн болоод,
Дүрбэн таладаа нэрэтэй.
(Шагай).

Хотондо —
Хоёр майжагай.
(hүүжэ).

Үргэхэдэ хүнгэн,
Эдихэдэ зөөлэн.
(Уушхан).

Хөөрхэн хүүхэн
Хүбэн дахатай.
(Бөөрэ).

Дугаржап ЖАПХАНДАЕВ

ХАБАРЖААНДАА

Һөөг соохи нарин горхоной
шолшогоноон,
Һөөлдэнги абяан — хурын
бүлжэгэнөөн
Элихэн дуулдажа байгаа энэ үдэшэ.
Ингээд дүүрэшоо гү гээ hаа, тиимэ
бэшэ.
Эжэлхэн инагууд энээхэн hүни
Эндэ, хабаржаанда, уулзашоол үни.
Мүнөө баруун шугын хаахануур
Мүнхэ наран мандажа дээхэнүүр
Үнгын сэсэг hалбаран намилзаад,
Үелhэн хоёрой бодол дэлинэ aaб?
Харин тиигэншьегүй яахань даа!
«Холшорой ябадал ойро зуурахан,
Хамагынь хэдымэй хэлсэхэнь даа..»
Нүхэд, эдэнэй нэгэнниинь hаалишан,
Нүгөөдэнь — колхозой тракторай
жолоошон.
Хэнииинь хэн гэшэгүй айдархан.
Сут hурагша hэн лэ даа хоюулаа,
Саг ошоходоо түргэн, — тэрэ hаял
даа.
Заа, ингээд, хабаржаан дээрэ
Залуухан хоёрнай золгог даа хээрэ.
Замайнь hайханиие, жаргалайнь
утые,
Залиршагүй ажал хүдэлмэриинь
магтая!
Үглөө эртүүр эдирхэн hаалишан
Үнеэдээ hаажа, малдаа гарахал.
Үглөө эртүүр тракторай жолоошон
Үргэн таладаа таряа тарихал.

«Хүнгэрэгтэ унаhан машинамнай
хүдэлбэ,
Хүнгүйгөөр гүйжэ ябашоо» гэжэ
зүүдэлбэб.
Аянай бидэнэр айхабтар «эртэлэн»,
Аяар наймада бодобобди түргэлэн.
Газаа hалхитай. Гэнтэ хүнхинөөн
Газар дороhоо гаража түршэгэнөө.
Шагаабаб үүдээр. Гайхыш, юрэдөө.
Шара улаахан басаган урдаhаам
Шогтойгоор миhэрэн, «Москвичhаа»
бууба,
Шоферойм «нүгэлтэ» часть hарбайба.
Хүхнhэндөө хүлнай газарта
хүрэнэгүй.
Хүгшөө сай уугты гэжэ hаланагүй.
Шара улаахан басагамнайл одоо
Шашалдажа байха сүлөөгүй даа.
Хотоной газаа үбhэ үрижэ,
Хонидоо байраhаань гаргана
тооложо...
Хонгорхон хээр үни эмээллээтэй,
Хуhан сэргэдээ заадана, hайн
гэлтэй!

ТАЛЫН ДУНДА

Талын дунда, танигдаагүй газартаа
Таамаг ябажа байгаабди, газардаад.
Тараа бараhан бидэ хоёрой золдо
Талаан болоно, айлай гал онигогдоо.
Бүхөөгтэ үлгэhэн hаруул тодо
дэнгүүд
Бүхы хотониие энэ гэжэ гэрэлтүүлнэ.
Шобхо үндэр hүрн үбhэн ебхыпэ,
Шоро балгаандал, хонидой байра
лүнхынэ.
Шэнэхэн сагаан hэеы гэрэй
хойнохоно
Сэнхир хүхэ хүнгэн машина
hойгдоно...
Орожо ерэбэбди энэ айлдаа.
Одоо бууяма, ягаа hайм даа!
Ээзн хүнhөө эхилжэ мэндэшэлхэ
гээд.
Үг-мэг гэжэ байтараа, эдэршэлээд,
Эхэ басаган хоёрто хандажа,
Үгын дээжые үргэбэбди шамдажа.
Мал адууhанай мэндые хэлсэн,
Маанадшье үгэ залгабабди дулаасан.
Залуухан, шара улаахан басаган
Забдагүй хүдэлжэ, сайгаа бусалган.
Табхар ехэ табагаар дүүрэн
Тарган мяха шанаба түргэн.
Аянай зон гэгдэhэн бидэшье
Аймшагтай ехэ хүндэдэ hуугаабди.
Буряад зоной заншал эндэшье
Бултa сахигдаа. Сэхэнь — уугаабди.
«Һүнидэ оройгүй» гэжэ харин бии
даа,
Һүрхэй hонин hорьмой дарьбадаа.
Зүгөөр, хүн ахатай захатай гэжэ
ха юм, —
Зөөлэн бүхэ маниие динлэжэ хаяа...
Тэнгэриин дуун дуулдашахадал гээд,
Тэрэ дары холодон хүшэгэнөө.

ЭРХИМ МЭРГЭН hУРШАНДА

Улад зон
энхэ амар
амгалан болтогой!
Хамаг hуурин колхозой
Хамтын ехэ найр дээрэ
Наадан зугааемнай
шэмэглэжэ hууhая
Наян наhата баабайнар.
юрөөлөө!
Хүдэлмэридэ хүдэржэhэн,
Ажалда атаржаhан
Хүбүүд, басагад
залуушуул
Хухижэ баясая.
Хүбшэтэ эбэр номо
нугытар татажа,
Хүдэр балсан шүрбэhөө
Шалгажа шалгарhан
Эрхим мэргэн
хүйхэр мэргэн хүбүүн
Зон нүхэдтөө магтуулха
Зол хубида хүртэбэлши.
Эсэгэ шэнгеэр энхэржэ,
Эжы шэнгеэр бөөмэйлжэ,
Энэ бэеышни хүмүүжүүлhэн
Ильич багшын hургаал лэ.
Арадайнтаа жаргалта замай
Ажал ехэ хүдэлмэридэ
Адли тэгшэ түрүү
Амжалта илалта
абалдан ябаха
Эрхим мэргэн,
хүйхэр мэргэн хүбүүн!
Зураахай дээрэхи hуртамнай
Заhамал сэхэ годлинууд
буужал байг.
Түүхэтэ үргэн найртамнай
Түрүү эрхим мэргэшүүл
шалгаржал байг.
Булад зэбэ,
Бултанаймнай
мэргэнхэн шэнэ зэбэ
Һаадаг соомнай
хадагалаатайл,
Эрхим мэргэн,
хүйхэр мэргэн хүбүүн.
Һур — сагаан!
Һураг суу — сагаан!
Харгы — сагаан!
Һанаhан хэрэг — сагаан!

Г. ЧИМИТОВ

Басни

ХЭРМЭН

Хүбэн зөөлэн hүүлтэй,
Хүнгэн солбон бэетэй
Омог дорюун Хэрмэн
Ойн захада нэгэтэ
Борохон Туулайтай
уулзаад,
Болзоргүйгөөр ёhoopхобо,
Дэндүү ехээр
Дээрэлхэбэ:
— Шамайе хараад,
гайхадагби,
Шадабаригүйхэн амитан
хаш.
Боролжын оёороор
бүмбэрдэг
Борохон Туулай хөөрхы!
Харин минии бэлигтэйе
Хаража, амитад баясадаг.
Һурхэйхэнөөр забдажа,
Һүрөөд, дэбхэрээд
абадагби.
Агаараар бишни ниидэжэ,
Асатай модондо
хүрэдэгби
Энэмни минии туйлаhан
Эди шэди гээшэл даа.
Тулюур ангуушанай
hомон
Тудажа намайе
шадахагүй.
— Үү, Хэрмэн, болиш
даа.
Үлүү гаража
байналши! —
Гэжэ Туулай тэрээндэ
Гэдэргэдэн үгэбэ.
— Үлүү? Анииргүй боло!
Үшөө намайе hургахаш
гү?
Харин шамайе
үхибүүдшье
Хабхаан табяад баридаг
лэ.
Өөдэгүй Туулай, намайе
Өөртэеэ бү жэшэ!..
Эдэ хоёрой арсалдаhан
Эгээл энэ үедэ
Тугсүүлэй саана гэнтэ.
— Түс! — гэхэнь дуулдаба.
Шэлбүүhэн дээрэhээ
Хэрмэн
Шиидш гэнтүй тарайба.
Айhан Туулай бушуу
Амяа абархаа харайба.

Хурдан, түргэн бодолтон,
Хурса мэргэн ухаатан,
Түрүү сэсэшүүл,
Түрэлхиин бэлигтэйшүүл
Олоной дунда байдаг лэ.
Одоо тэдэнэр агсамнан,
Үлүү бэрхэб гэжэ
Үбсүүгээ шаадаггүйл.
Бэшэндэ өөдэрхэн,
Бэеэ hайрхадаггүйл.
Ондоо хүнүүдые
Оройдоо баhадаггүйл.

ШОГ

НОМЕНКЛАТУРА

Минии анханай нүхэр Балдан Батуев бага наhанhaa түмэр түдэгэтэй носолдоhон, заабол нэгэ юумэ тоншожо hуугша бэлэй. Тиигэhээр арба гаран жэл ходорбо. Бага наhанайм нүхэр дээдэ hургуули дүүргээд, инженер-механигай мэргэжэлтэй болоо. Дуратай юумэндээ, үнэхөөрөөшье, hайнаар hураа.

Хүдөө нютаг эльгээгдэжэ, «Эрдэм» колхозой МТМ-дэ инженерээр табигдаба. Оо, залуу мэргэжэлтые угтаhан гээшэнь. Гурбан таhалгатай гэр, ажал хүдэлмэридөө ябаха мотоцикл үгэбэ. Үшөө hаамхай үнеэ үгэхэмнай гэхэдэнь, Балдан ото таha арсаhан юм. Хүдөө ажахын институт дүүргэhэн аад, үхэр малтай носолдохо дурамгүй, харин намда гансал машина хашина хэрэгтэй гэжэ хэлэhэн байгаа. Теэд ганса үнеэгээр юу хэхэб даа. Колхозой складта мяхан, тоhон, hүншье бии ха юм. Тиихэдэ гэрэйнь хажууда hаруул уужам таhалгатай столово.

Залуу мэргэжэлтэ олон юумэ бодонгүй, ажалдаа хамсыгаа шуужа оробол даа. Колхозой оньhото техникэ үдэр, hүниие илгангүй түршэгэнэжэ захалба. Ноёдшье, механизаторнуудшье хүхюутэй гээшэнь. Тиигэншьегүй яахаб даа. Урдань нимэ бэрхэ мэргэжэлтэ эндэ хүдэлөөгүй бшуу.

Балданай хэхэгүй юумэн гэжэ үгы. Балдан-инженер, Балдан-дархан, Балдан-слесарь, Балдан-гагнууршан. Одоо гартаа дүйтэй, урагшаа hанаатай хүн гээшэмнай өөрөө байна ха юм.

Хүдэлhөөр байтарнь он жэлнүүд ошожо, ахалагша инженер гэр бүлэтэй боложо түбхинэбэ. Ажал хэрэгээрээ колхоз, аймаг дотороо суурхаhан Балдан тухай хамаг бүхы газетэнүүдтэ бэшэгдэнэ, радиогоор хэлэгдэнэ. Москвада ВДНХ-да ошожо, бүхы юумэ hонирхон харана. Эдэ мэтын hайн hайхан юумэнүүдээ ажалдаа нэбтэрүүлжэ үрдеэгүй байтарнь, хөөрхы даа, үнөөхи Балданиемнай аймаг, хотын суглаануудта урижа, амар hуулгахаа болибол даа.

Балдан оньhото техникэтээ носолдохоо болёод, хамаг сагаа суглаануудта зорюулдаг болобо.

Балдан сүлөөгүй, Балдан Москва ошоо... Балдан аймагай түрүүшүүлэй суглаанда... Балдан... Балдан...

— Байза, Балдан хаанаб?
— Огторгойгоор ниидэнэ.
— Удаанай гү?
— Хоёрдохи жэлээ.
— Колхоздоо хүдэлдэг юм гү?
— Үгы!.. Эндээ хаа ганса харагдадаг гээбы. Ехэнхи сагынь суглаануудта ошоно гү даа. Үшөө тиихэдэ командировко...
— Тэрэтнай танай колхозой ахалагша инженер ха юм.
— Номенклатура... Научнаар хэлэхэдэ.
— Аа, ойлгооб! Номенклатура, научнаар!.. Теэд тэрэ номенклатура гээшэшни, юрэдөө, юун юм?
— Боли-иш, али зорёолно гүш?.. Ажалдаа гэжэ нэрэтэй аад, суглаа хуралаар ябадаг гээбы.
— Зай, зай... Тиимэ амар ажалтай хүнүүд бии юм шуу.

Мүнөө сагта манай хүдөө ажахынуудта Балдан Батуев мэтэ мэргэжэлтэ үгы юм бээз. Тиигэбэшье тэрээн шэнги бү болоё!

М. МАХЕЕВ.

ПРАВДА БУРЯ[ТИИ]

Нэгэдэхи хуу[даhан]
«Агууехэ Октябриин ...
лэлдэ» — мэдээсэл ...
суглуулбари. Бур...
АССР-эй статистическ...
равлениин мэдээсэл. ...
ай hүүлэй шэнэ hонин.
Хоёрдохи хууда...
«Багша» — Н. Ефи...
корреспонденци. «Ш...
асуудалнуудые тойро...
хадаа...» — тоосоото ...
тын партийна ...
тухай М. Хе...
вэй статья. Союзна ре...
ликануудhaa абтаhая ...
мэдээсэлнүүд. Ред...
ерэhэн бэшэгүүдhээ.
Гурбадахи хууда...
«Гол темэдээ дү...
«Байгал» журнал ...
«Правда» газетэhээ ...
статья. «Узбегэй ССР ...
жэлэй ойе угтуулан» ...
то-мэдээсэл. Хилын ...
Дүрбэдэхи хууда...
Бальна хатарай ...
тухай О. Меркуловай ...
Срон доторой hонин. ...
гойдоо тодхор татаг...
О. Березковой статья ...
доторой hонин.

СЭНХИР ЭКРА[Н]

НЭГЭДЭХИ ПРОГР[АММА]

«Орбита». 13.05 — ...
лэй hонин. 13.10 — «...
лый цыпленок» — ...
фильм (үнгэтэ). 13...
«Уран гарнууд» (ү...
13.50 — «Элүүр энх ...
га» — эрдэм тараалга...
грамма. 14.20 — «А...
дай байдал» (үнгэтэ). ...
— «Островскиин ...
ССР Союзай Гүр...
демическэ Бага ...
фильм-зүжэг түрүү ...
харуулагдаха. (үнгэтэ). ...
— 16.50 — Забhар...
18.30 — «Время» — ...
сэлэй программа. 19...
Хоккейгээр СССР-эй ...
нат ЦСКА — «Крылья ...
ветов» (үнгэтэ). 21.15 ...
тературна зохёолнууд ...
да, «Мальва» — ур...
ханай фильм (үнгэтэ) ...
— 22.45 — Забhар...
22.45 — Композитор ...
доницктай уулзалга ...
24.00 — «Время» — ...
сэлэй программа.

ХОЕРДОХИ ПРОГРА[ММА]

Улаан-Үдэ. М. Ю. ...
монтовэй түрэhөөр 16...
лэй ойдо. «Герой ...
времени».. «Бэлла» — ...
hайханай фильм.

Редакторай орлогшо М. Н. НИМА...

□«БУРЯАД ҮНЭН»□ 1974 оной октябриин 19. □ 4-дэхи хуудаhан □ Типография управления по делам издательств, полиграфии и книжной торговли Совета Министров БурАССР Н-04598. Заказ № ...